

Türkiye Ortaöğretiminde Temel Sorun Alanları ile Bilgi İhtiyacı Duyulan Araştırma Alanlarının Tespit Edilmesine Yönelik Karma Bir Araştırma

Exploring Fundamental Problematic Issues and Areas of Inquiry in Turkish Secondary Education: A Mixed Method Research

İhsan AYTEKİN*, Sait GÜRBÜZ**, Mehmet BARCA***

• *Geliş Tarihi:* 12.04.2018 • *Kabul Tarihi:* 31.05.2019 • *Yayın Tarihi:* 21.06.2019

Kaynakça Bilgisi: Aytekin, İ., Gürbüz, S., & Barca, M. (2019). Türkiye ortaöğretiminde temel sorun alanları ile bilgi ihtiyacı duyulan araştırma alanlarının tespit edilmesine yönelik karma bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Advance online publication. doi: 10.16986/HUJE.2019052869

Citation Information: Aytekin, İ., Gürbüz, S., & Barca, M. (2019). Exploring fundamental problematic issues and areas of inquiry in Turkish secondary education: A mixed method research. *Hacettepe University Journal of Education*. Advance online publication. doi: 10.16986/HUJE.2019052869

ÖZ: Milli eğitimde, etkin strateji ve politikaların geliştirilmesi ve eğitim başarısı önünde engel teşkil eden sorunların çözülmesi için mevcut iç ve dış durumun analiz edilmesi, sorun alanlarının doğru bir şekilde tespit edilmesine yönelik sistematik araştırma ihtiyacı gittikçe önemli hâle gelmektedir. Bu çalışmanın amacı; ortaöğretimde etkin bir eğitim sisteminin geliştirilebilmesi ve uygulanabilmesi için ortaöğretim ile ilgili çözülmesi gereken temel sorun alanlarını ve bilgi ihtiyacı hissedilen temel araştırma alanlarını, karma araştırma yöntemi kullanarak tespit etmektir. Araştırmanın nitel kısmı gömülü kuram (grounded theory) yöntemi kullanılarak 57 okul müdüründen oluşan bir çalışma grubu ile nicel kısmı ise tarama araştırma (survey research) yöntemi kullanılarak 238 okul müdüründen oluşan bir çalışma grubu ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, öğretmen nitelik ve motivasyonu, milli eğitim felsefesi ve stratejisi, eğitimin içerik ve yöntemi, rehberlik ve motivasyon, seçme ve yerleştirme sistemi ile ölçme ve değerlendirme sistemleri, araştırılması ve çözüm üretilmesi gereken temel sorun alanları olarak saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim sorunları, eğitim başarısı, eğitimde temel sorun alanları, eğitim politikaları

ABSTRACT: Solving problems that hinder the educational success, the analyzing of current internal and external situation in order to develop effective strategy and policy, and the need to identify the problem areas with systematic research in national education is becoming progressively important. The purpose of this study is to determine the fundamental problematic areas that need to be solved and areas of inquiry regarding secondary education to develop and implement an effective education system in the Turkish secondary education by using mixed research method. The qualitative part of the research has been carried out with grounded theory method using a sample of 57 principals, and the quantitative part with survey research method using a sample of 238 principals. As a result of the study, it was found that teachers' qualifications and motivation of teachers, philosophy and strategy of national education, content and method of education, counselling and motivation, selection and placement system and measurement and evaluation systems are the fundamental problematic issues that need to be solved and investigated.

Keywords: Educational problems, educational success, fundamental problem areas in education, education policy

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon A. B. D., Ankara-TÜRKİYE. E-posta: ihsan.aytekin@asbu.edu.tr (ORCID: 0000-0003-3344-6140)

** Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon A. B. D., Ankara-TÜRKİYE. e-posta: sait.gurbuz@asbu.edu.tr (ORCID: 0000-0001-7817-9141)

*** Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon A. B. D., Ankara-TÜRKİYE. e-posta: mehmet.Barca@asbu.edu.tr (ORCID: 0000-0002-1833-9411)

1. GİRİŞ

Maarifin ana davaları, aynı zamanda Türkiye'nin kalkınmasının, ilerlemesinin, bugünkü medeniyet seviyesine çıkabilen bir millet olmasının da esas davalarıdır. İleri bir millet olmayı tarımla, sanayiyle, madencilikle... ilişkilendiren fikir adamları olabilir... Bunların hepsi doğrudur ve bir cemiyet ancak bunların hepsinin terakkisiyle ileri olabilir... Şu halde mesele, bu şartlar altında memleketin umumi kalkınmasında mesnet teşkil edecek ve diğer müesseselerin gelişmesi üzerine en çok müessir olacak bir teşkilatı seçmekten ibarettir... bu teşkilat maariftir... zira ilerlemeyi sağlayacak olan insandır... ve maarif her müessesenin temelini teşkil eden insan unsurunu yetiştirmektedir... Her hususta muvaffakiyet gibi muvaffakiyetsizlikte ona bağlıdır (Turhan, 1954: 5-7).

Yukarıdaki satırlar, Mümtaz Turhan'ın 1954 yılında basılmış olan “Maarifimizin Ana Davaları ve Bazı Hal Çareleri” adlı eserinden alınmıştır. Bu satırlar, şu anda içinde bulunulan bilgi çağının ekonomisi olan ve bilgi işçileri çalıştıran bilgi ekonomisinde (Horibe, 1999; Powell ve Snellman, 2004) daha da bir anlam kazanmaktadır. Çünkü ülkelerin ve kurumların gelişmişlikleri, önemli oranda onların sahip olduğu donanımlı beşeri sermayeye (yetiştirilmiş insan gücüne) bağlıdır (Baldwin, 1990; Hanushek, 2013).

Hem ulusal hem de uluslararası eğitim yazınında, konuyla ilgili yapılan çalışmalarda da hemen hemen aynı sonuçlar görülmektedir. Örneğin Hanushek (2013), geliştirmekte olan ülkelerin ekonomik büyümelerini irdelemiş, bu gelişmeleri büyük oranda beşeri sermayeye bağlamış ve “geliştirmekte olan ülkelerin, okul ve eğitim kalitesini artırmadan gelişimlerini uzun vadede sürdürmeleri son derece güçtür” sonucuna ulaşmıştır. Ranis, Stewart ve Ramirez (2000) de benzer şekilde, ekonomik büyüme için beşeri sermayeyi arttırmanın birinci öncelik olduğunu ortaya koymuştur. Bunlar dışında da ilgili yazında, eğitim ile iktisadi refah, kalkınma ve ekonomik büyüme arasında doğrudan ilişki olduğuna dair çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda, özet olarak, eğitimin yetiştirilmiş ve donanımlı beşeri sermayeyi, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri ve risk alma, kendine güven ve belirsizliğe karşı tolerans gibi girişimcilik öğelerini olumlu yönde etkilediği ve bunların sonucunda ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlandığı ifade edilmiştir (ör. Çalışkan, Karabacak ve Meçik, 2013; Erdoğan ve Yıldırım, 2009; Hanushek ve Woessmann, 2007; İpçioğlu ve Taşer, 2009; Öztürk, 2001; Şimşek ve Kadılar, 2010).

Saviotti, Pyka ve Jun (2016) çalışmalarında, eğitimin ekonomik gelişmeyi arttırdığı gibi, aynı zamanda gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasında bir denge unsuru olduğunu tespit etmiştir. Buna göre farklı toplumsal kesimlerin eğitim seviyesi arttıkça gelirleri de artmakta ve böylece gelirin farklı toplumsal kesimlere dağılmasıyla da gelir dağılımındaki eşitsizlik azalmaktadır. Çünkü eğitim, bireylere zihinsel, sosyal ve duygusal gelişim olanağı sağlamakta ve bu sayede yeni ve farklı sosyal tabakalar oluşturmaktadır (Montt, 2011). Benzer bir yaklaşımla eğitim, bireylerin fiziksel, zihinsel, psikolojik, sosyal ve ruhsal gelişimine katkıda bulunmakta ve bunun sonucunda ulusların ekonomik, sosyal, politik ve kültürel yaşamını geliştirmektedir (Memon, 2007). Makro ölçekte ülkelerin gelişmişlikleri ya da başarılarında olduğu gibi, mikro ölçekte de kurumların başarısı, onların sahip oldukları donanımlı, çalışkan, üretken, bilinçli ve yüksek motivasyonlu insan sermayesinin varlığına bağlanılmaktadır (Baldwin, 1990; De Janasz ve Sullivan, 2004).

Bu çalışmanın araştırmaya konu ettiği mesele ile ilgili yazın incelendiğinde, eğitim sisteminden kaynaklanan ve ortaöğretimdeki öğrencilerin başarısına engel olan sorunların tanımlanması ve bunların etkilerinin azaltılması, tüm dünyada eğitim araştırmacılarının ve politika yapımcılarının en önemli sorunlarından biri olarak görülmektedir (Börkan ve Bakış, 2016). Bu konuda yapılan çalışmalardan biri olan Coleman ve arkadaşları (1996), ailelerin sosyo ekonomik ve etnik geçmişlerinin eğitim başarısındaki varyansı, okul içi faktörlere göre daha büyük oranda açıkladığını ileri sürmüştür. Tüm dünyada hem araştırmacılar hem de karar

vericilerin ilgisini çeken bu çalışma, farklı kültürlerde ve farklı ekonomik gelişmelere sahip ülkelerde test edilmiş ve söz konusu çalışmaya paralel sonuçlara ulaşılmıştır (Baker ve diğerleri, 2002; Buchmann, 2002). Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde yapılan çalışmalarda düşük seviyede eğitimi olan, düşük geliri olan ve itibarı düşük işlerde çalışan, yani düşük sosyoekonomik statüye sahip ailelerin çocuklarının eğitimde daha düşük başarı gösterdiği ifade edilmiştir (Börkan ve Bakış, 2016).

Türkiye'deki eğitim sistemi ile ilgili yazın incelendiğinde, ailelerin sosyo ekonomik durumları gibi dışsal faktörlerin etkisinin daha fazla olduğunu ileri süren çalışmalar olmakla beraber (Örneğin, Börkan ve Bakış, 2016), genel olarak eğitim sistemi ile ilgili yapısal ve niteliksel sorunlara odaklanıldığı gözlenmektedir. Bu çalışmalarda özetle, Türkiye'deki eğitim ve öğretimin başarısını engelleyen yapısal sorunlar, eğitim felsefesine yönelik sorunlar, fiziki sorunlar, eğitimcilerin niteliklerine yönelik sorunlar, eğitimcilerin özlük haklarından kaynaklanan sorunlar, denetim sorunları, eğitim programına ilişkin sorunlar, eğitim yönetimine yönelik sorunlar, finansman sorunları ve öğrenci nitelikleri sorunları gibi çok sayıda sorundan söz edildiği görülmektedir (Beycioğlu ve Dönmez, 2009; Gedikoğlu, 2005; Gür ve Çelik, 2009; Kösterelioglu ve Bayar, 2014; Memduhoğlu, 2012; Özyılmaz, 2013; Sarıbaş ve Babadağ, 2015; Yılmaz ve Altinkurt, 2011). Bu sorunlar incelendiğinde, 64 yıl önce Turhan (1954) tarafından yazılan eserdeki tespitler ile bu sorunların önemli oranda paralellik gösterdiği görülmektedir. Netleştirilmiş, çağa hitap eden nesil yetiştirmeye uygun ve süreklilik arz eden bir eğitim vizyonu ve stratejisi ile istikrarlı ulusal eğitim sistem ve politikalarının olmaması ya da bunların yetersiz olması da milli eğitimin başarısı önündeki en önemli sorunlar arasında gösterilmektedir (Gür ve Çelik, 2009; Sarıbaş ve Babadağ, 2015).

Ancak yukarıda belirtilen bu çalışmalarda okul başarısı olarak, büyük oranda ulusal büyük ölçekli değerlendirme sınavları ve Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) sonuçları baz alınmıştır (Alacacı ve Erbaş, 2010; Dinçer ve Uysal, 2010; Günçer ve Köse, 1993; Tomul ve Savaşçı, 2010). Genellikle PISA tarafından toplanan verileri kullanan Türkiye'deki çalışmalarda metodolojik kısıtlamalar bulunmaktadır. PISA verilerine dayalı yapılan analizlerde test sonuçlarının geçerliliği, örneklem kapsamı ve temsil edilebilirlik düzeyi konularında şüpheler bulunmaktadır. PISA örnekleminin kapsam oranının %50'nin altında olduğu ve katılımcı olmayan öğrenciler hakkında herhangi bir bilginin bulunmadığı ifade edilmektedir (Börkan ve Bakış, 2016; Carvalho, Gamboa ve Waltenberg, 2012; Ferreira ve Gignoux, 2010).

Milli eğitimde etkin strateji ve politikaların geliştirilmesi ve eğitim başarısı önünde engel teşkil eden sorunların çözülmesi için mevcut iç ve dış durumun analiz edilmesi, sorun alanlarının doğru bir şekilde tespiti, bu sorunların çözümüne odaklanan etkili stratejilerin geliştirilmesi ve bu stratejilerin etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Tüm bu süreç, ancak doğru ve yeterli bilgiye sahip olmakla gerçekleştirilebilir (David, 2010). Özellikle ortaöğretim seviyesinde bu durumun daha da ciddiyetle ele alınması gerekmektedir. Çünkü orta öğretimdeki eğitim başarısı aynı zamanda yükseköğretimdeki başarıyı, işgücünün niteliğini ve toplamda tüm toplumu doğrudan etkilemektedir (Montt, 2011). Türkiye'deki eğitim sorunlarına odaklanan çalışmalar bulunmakla beraber (Ör, Börkan ve Bakış, 2016; Günçer ve Köse, 1993; Sarıbaş ve Babadağ, 2015; Tomuş ve Savaşçı, 2010) bu çalışmalarda a) eğitim sistemi bütün bir sistem olarak ele alınmamış; belirli bir değişkene ya da değişkenlere odaklanılmış, b) genel sorun başlıkları üzerinde durulmuş ancak ayrıntılara girilmemiş, c) genellikle doğrudan sorunlara odaklanılmış ancak eğitim etkinliği için geliştirilmesi gereken alanlar dikkate alınmamış ve d) eksik ya da şüphe duyulacak metodolojiler kullanılmıştır.

Bu durumda etkin ve kaliteli bir eğitim sisteminin geliştirilmesi için Türkiye'nin eğitim bağlamındaki temel sorunlarının çözülmesi ve bunun için söz konusu sorunların sistematik ve bilimsel yöntemler kullanılarak doğru bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Sorun alanlarının yanında hem sistemselsel olarak hem de uygulamada nitelikli ve kaliteli bir eğitim için

geliştirilmesi gereken ve bunun için de bilgi ihtiyacının olduğu temel araştırma alanlarının da tespiti önem taşımaktadır. Bu durumda milli eğitim ile ilgili temel sorunların çözülmesi ve milli eğitimi amaç ve hedeflerine taşıyacak strateji, politika ve uygulamaların geliştirilebilmesi için ilgili kritik alanlarda yeterli nitelik ve derinlikte bilgiye sahip olmak gerekmektedir. Yukarıda yapılan tartışmalardan hareketle bu çalışmada “Türkiye’yi uzun vadeli hedeflerine ulaşmasına, gelişmiş ülkelerle rekabet edebilmesine, donanımlı, bilgili ve bilinçli nesiller yetiştirmesine katkı sağlayacak ortaöğretimle ilgili strateji, politika ve uygulamaların geliştirilmesi için çözülmesi gereken temel sorun alanları ile bilgi ihtiyacı duyulan temel alanlar (temel araştırma alanları) nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, bir bütün olarak etkin bir eğitim sisteminin geliştirilebilmesi ve uygulanabilmesi için ortaöğretim ile ilgili çözülmesi gereken temel sorun alanlarını ve bilgi ihtiyacı hissedilen temel araştırma alanlarını, karma araştırma deseni kullanarak tespit etmektir. Bu çalışma temelde “ülkelerin gelişmişlikleri, onların sahip olduğu yetkin ve donanımlı beşeri sermayeye büyük oranda bağlı olduğu ve yetkin ve donanımlı beşeri sermayenin ise büyük oranda etkili ve kaliteli eğitimle yetiştirildiği (Hanushek, 2013; Ranis, Stewart ve Ramirez, 2000) gerçeğinden hareketle tasarlanmıştır.

Bu çalışmanın ilgili yazına ve eğitim alanındaki politika yapıcılara dört temel katkısının olacağı beklenmektedir. İlk olarak, milli eğitimin güncel temel sorun alanları ve bilgi eksikliğinin olduğu alanların nitel ve nicel yöntemlerden oluşan karma araştırma deseni ile tespit edilecek olması, konuya dair daha geçerli ve güvenilir sonuçların elde edilmesi bakımından ilgili yazına katkı sağlayacaktır. İkinci olarak bu çalışma ilgili alanda çalışan araştırmacılar için söz konusu alanlarda daha derin çalışmalar yapılarak bilgi üretilmesini ve sorunlara çözüm önerileri geliştirmesine katkı sağlayabileceği hedeflenmektedir. Üçüncü olarak elde edilen bulgular, öncelikli olarak hangi konu ve alanlara odaklanılması gerektiği kapsamında eğitim alanındaki politika yapıcılara fikir verebileceği düşünülmektedir. Son olarak daha nitelikli, bilgili, yetenekli ve bilinçli nesiller yetiştirmek vizyonuyla tasarlanacak strateji, politika ve uygulamalar için bu araştırmanın kullanışlı veriler sunacağı beklenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Son yıllarda, eğitim araştırmalarında karma yöntem olarak isimlendirilen nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı araştırma anlayışı gitgide yaygınlaşmaktadır (Creswell, 2012). Bu çalışmada; ortaöğretim ile ilgili öncelikli araştırma alanlarıyla ilişkili olguları, bizzat sahada yer alan okul müdürlerinin deneyimlerinden derinlemesine keşfetmek ve genellenebilirliğini sağlamak amacıyla nitel ve nicel araştırma desenlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemi tercih edilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Nitel araştırma kapsamında, gömülü kuram (grounded theory) yöntemi kullanılmıştır. Gömülü kuram, sistematik veri toplama ve analiz süreçleri ile katılımcıların zihinlerinin derinliğinde yatan ve gün yüzüne çıkarılmamış örüntüleri açığa çıkarmak ve böylece kavramsal bir kuram veya model oluşturmada kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Glaser ve Strauss, 1967; Simmons, 2010). Araştırmanın nicel kısmında ise genel tarama araştırması (survey research) yöntemi kullanılmıştır. Genel tarama araştırması, “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir kanıya varmak amacı ile araştırmaya dâhil edilen deneklerin belirli konulardaki tutumlarının tespit edildiği araştırmadır” (Gürbüz ve Şahin, 2017: 107).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunda yer alan katılımcılar, Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) fen, sosyal bilimler, Anadolu liseleri ile özel program ve proje uygulayan okulların müdürlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, 21-25 Ağustos 2017 tarihleri arasında MEB’in düzenlemiş olduğu bir çalıştayda bu araştırma için özel olarak programlanan zaman diliminde bahse konu müdürlerden gönüllülük esasına göre toplanmıştır. Bu kapsamda, nitel

araştırmanın katılımcıları 57 kişidir. Bilindiği üzere, nitel araştırmalarda küçük örneklem kullanılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2017). Gömülü kuram yaklaşımında ise kuramsal doyum noktasına ulaşıldığında veri toplama veya analiz işlemi sonlandırılmaktadır (Glaser ve Strauss, 1967: 61). Başka bir deyimle, toplanan verilerin analizi ile aynı temaların tekrar etmeye başlaması, yeni temaların ortaya çıkmaması örneklem yeterliliği için yeterli görülmektedir. Bu çalışmada 57'nci katılımcıda kuramsal doyum noktasına ulaşıldığından araştırmanın nitel kısmında 57 katılımcı kullanılmıştır. Nitel araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri, araştırmanın nicel örnekleme olan aşağıdaki paragrafta belirtilen özellikler ile benzer olduğundan burada ayrıca ona yer verilmemiştir.

Nicel araştırmanın çalışma grubu ise 238 kişidir. Aynı etkinlik esnasında bahse konu çalışma grubundan gönüllülük esasına göre veriler toplanmış, ancak veri girişi sırasında anket formunun önemli bir kısmı doldurulmadığından 6 adet anket analizlere dâhil edilmeyerek 232 anket üzerinden çalışma sürdürülmüştür. Nicel araştırmaya katılan 232 kişinin yaş ortalaması 45,7'dir ve 208'i (% 89,7) erkek, 16'sı (% 6,9) kadın iken 8'i (%3,4) cinsiyet seçeneğini boş bırakmıştır. Lisans mezunlarının sayısı 155 (%66,8) ve yüksek lisan mezunlarını sayısı 60 (%25,9) ve eğitim durumunu belirtmeyenlerin sayısı ise 17 (% 7,3)'dir. Örneklemin 39'u (%16,8) Marmara, 26'sı (%11,2) Ege, 46'sı (%19,8) İç Anadolu, 35'i (%15,1) Karadeniz, 30'u (%12,9) Akdeniz, 19'u (%8,2) Doğu Anadolu, 18'i (%7,8) Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelmiş ve 19'u (%8,2) bölgesini belirtmemiştir. Müdürlerin 13'ü (%5,6) çalıştığı lise türünü belirtmemiş, 158'i (%68,1) fen lisesi, 52'si (%22,4) sosyal bilimler lisesi ve 9'u (%3,9) Anadolu lisesinde müdür olarak çalıştığını belirtmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Tekniği

2.3.1. Nitel veri toplama aracı

Araştırmanın verileri toplanmadan önce çalışma grubundaki müdürlere araştırmacı tarafından araştırmanın amacı ve önemine dair bilgi verilmiştir. İlk aşamada nitel araştırmaya yönelik veri toplanmıştır. Gömülü kuram araştırmalarında temel veri toplama tekniği olarak genellikle görüşme ya da açık uçlu sorular ile anket tekniği tercih edilmektedir (Simmons, 2010). Bu çalışmada açık uçlu anket tekniği kullanılmıştır. Ancak soruların tam olarak anlaşılmasını sağlamak ve katılımcıların deneyimlerini samimi olarak yazmalarını cesaretlendirmek amacıyla etkileşimli veri toplama süreci takip edilmiştir. Bir salonda toplu olarak bulunan katılımcılara açık uçlu soruların yer aldığı anket formu önceden dağıtılmıştır. Sonra, her bir soru teker teker tüm katılımcıların göreceği şekilde projeksiyon cihazıyla perdeye yansıtılmıştır. Araştırma grubunda yer alan bir araştırmacının her bir soru için birkaç katılımcıya düşüncelerini ifade etmesi için söz hakkı vermiştir. Böylece soruların doğru anlaşılmasına özen gösterilmiştir. Her bir sorudan sonra katılımcılara 10 dakika zaman tanınarak ilgili soruya ilişkin görüşlerini önceden dağıtılan anket formlarına yazmaları istenmiştir. Tüm sorular için bu işlem tekrar edilmiştir. Nitel araştırma kapsamında toplam 11 soru sorulmuştur. Bu sorular, bulgular bölümünde verilmiştir (Örnek soru: *Dünya ulusları içinde Türkiye'yi ilk sıralara taşıyacak bir ulusal eğitim tasarımı, etkinlik ve verimlilik fikri geliştirme ve uygulama görev ve sorumluluğu size verilseydi en önemli önerileriniz, değişiklik fikirleriniz neler olurdu? En önemli üç tanesini aşağıda belirtiniz?*).

2.3.2. Nitel veri toplama aracı

Veri toplama sürecinin ikinci aşamada ise nicel araştırmaya yönelik önceden hazırlanan anket formu salondaki katılımcılara dağıtılmıştır. Ankette, kapalı uçlu toplam 78 maddeden oluşan bir ölçek ile katılımcı profili elde etmek amacıyla oluşturulmuş demografik sorulara yer verilmiştir. Bu ankette yer alan maddeler; daha önce benzer konuda yapılan araştırmalar, MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün (OGM) Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu-2016 ve MEB 2015–2019 Stratejik Planı'ndan yararlanılarak araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Bu kapsamda, eğitim felsefesi ve politikası (10 soru), öğrenciler (14 soru), öğrencilerin yönlendirilmesi (rehberlik) (9 soru), öğretmenler (13 soru), kurumsal sistem ve işleyiş (12 soru) , eğitim sistem ve süreçleri (11 soru) ve fiziksel ve mali konulara (9 soru) yönelik sorular hazırlanmıştır. Sorular için 7'li bir önceliklendirme ölçeği tercih edilmiştir (1: *Eğitim başarısında çok önemli bir sorundur. Mutlaka birincil öncelikli olarak ele alınması gereken önemdedir.* 7: *Eğitim başarısına hiç etki etmeyen önemsiz bir sorundur. Hemen çözülmesi gerekmez*) (Örnek soru: *Türkiye'nin ülke vizyonuna uygun bir ortaöğretim sisteminin olmaması eğitim yönetimi başarısında ne derece önemli bir sorundur?*). 78 sorudan oluşan bahse konu öncelik belirleme ölçeğinin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach alfa içsel tutarlılık analizi yapılmıştır. Buna göre, eğitim felsefesi ve politikası ($\alpha= 0,84$), öğrencilere ilişkin maddelerin ($\alpha= 0,86$), öğrencilerin yönlendirilmesi (rehberlik) ($\alpha= 0,73$), öğretmenler ($\alpha= 0,88$), kurumsal sistem ve işleyiş ($\alpha= 0,88$), eğitim sistem ve süreçleri ($\alpha= 0,87$) ve fiziksel ve mali konular ($\alpha= 0,88$) boyutlarındaki maddelerin içsel tutarlılık katsayısı yazında gören değer olan 0,70'ün üstündedir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Denek sayısının görece az olmasından dolayı geliştirilen ölçeğin yapı geçerliliğine dair faktör analizi yapılamamıştır.

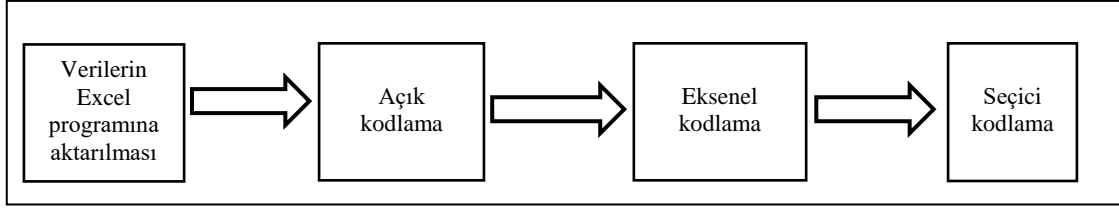
2.4. Veri Analiz Stratejisi

Nitel araştırmaya yönelik olarak açık uçlu soru formlarına yazılan cevaplar, gömülü kuramın temel veri analiz anlayışı olan sürekli karşılaştırmalı veri analizi tekniğine göre dört aşamada analiz edilmiştir (Şekil-1) (Glaser ve Strauss, 1967). İlk aşamada; katılımcılardan toplanan veriler satır satır incelenerek, açık kodlama tekniği ile Excel programına aktarılmıştır. İkinci aşamada açık kodlama (open coding) yapılmıştır. Bu aşamada veriler küçük parçalara ayrılarak çözümlenmiş ve karşılaştırmalar yapılarak her soru için verilen yanıtlar ayrı ayrı analiz edilerek bir tema (kategori) içerisine yerleştirilmiştir (Bryman, 2008). Bu aşama, geleneksel nitel veri analizindeki tipik bir içerik analizine benzetilebilir. Açık kodlamalı içerik analizi tüm sorular için ayrı ayrı yapılmıştır. Üçüncü aşamada, açık kodlama sonucu birbirinden ayrılan verilerin ilişkilendirilmesi amacıyla eksen (kuramsal) kodlama (axial coding) yapılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2017). Burada amaç farklı sorularda ortaya çıkan benzer temaları birleştirmektir. Dördüncü aşamada ise seçici kodlama yapılmıştır. Seçici kodlama ile ortaya çıkan birbirine benzer temaların oluşturduğu/işaret ettiği üst tema keşfedilmeye çalışılmıştır. Seçici kodlamadaki bu işlem sonucunda elde edilen üst tema ya da kategoriler, veriler içinde en sık görülen çekirdek kategori olarak da isimlendirilebilmektedir (Glaser, 2010). Böylece veriye hâkim olan üst temaların/kategorilerin belirlenmesi sağlanmıştır.

Bilindiği üzere kodlama sürecinde, yapılan kodlamaların kodlayıcıların bireysel etkisinden olması güvenilirlik bakımından oldukça önemlidir. Güvenilirliği arttırmak için aynı veri setinin genellikle birden fazla kodlayıcılar tarafından kodlanması önerilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Farklı kodlayıcılar tarafından kodlanan veri setinin benzerlik oranı nitel araştırmanın güvenilirliğini belirlemektedir. Bu kapsamda, en yaygın olarak kullanılan güvenilirlik türü, Miles ve Huberman (2013) tarafından önerilen kodlayıcılar arası görüş birliği ya da içsel tutarlılık katsayısıdır. Buna göre kodlayıcılar arası tutarlılık $\alpha = G \div (G + B) \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanabilmektedir. Formüldeki α güvenilirlik katsayısını; G üzerinde görüş birliği sağlanan kavram sayısını, B ise üzerinde görüş birliği bulunmayan kavram sayısını göstermektedir. Nitel araştırmalarda, kodlayıcılar arası görüş birliğinin belirleyen bu güvenilirlik katsayısının en az % 80 olması gerektiği önerilmektedir (Miles ve Huberman, 2013). Bu çalışmada, tüm kodlamalar, iki kodlayıcı (araştırmacılar) tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki tutarlılığı belirleyen güvenilirlik katsayısı % 81 olarak hesaplanmıştır. Daha sonra, görüş birliği bulunmayan kodlamaların çözümü için araştırma projesinin kıdemli yazarının hakemliğine başvurulmuştur.

Kodlama sonuçları karşılaştırılarak son kodlama aşaması gerçekleştirilmiştir. Tüm bu işlemler bittikten sonra ise araştırmanın amacı doğrultusunda öncelikli araştırma alanları ve

bunları oluşturan alt sorular geliştirilerek ortaöğretimde öncelikli bilgi ihtiyacının olduğu alanlar ve araştırma konuları keşfedilmeye çalışılmıştır.

Şekil 1: Nitel veri analizin aşamaları

Araştırmanın nicel kısmında veri analizi kapsamında ise SPSS 23 paket programı kullanılarak tanımlayıcı istatistik analizler yapılmıştır. Bu çalışmada, sorunlu ve dolayısıyla araştırılması gereken alanların ve bunlardan önemli ve öncelikli olanların tespit edilmesi hedeflendiğinden etki ya da farklılık analizlerine bakılmıştır. Literatürden, MEB'in yaptığı çalışmalardan ve araştırmacıların yaptığı çalışmalardan oluşturulan geniş sorun havuzunun frekans ve ortalama analizleri yapılmış ve böylece öncelikli araştırma alanlarının tespit edilmesi hedeflenmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Nitel Araştırma Bulguları

Nitel araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen birinci soru şu şekildedir: Size göre eğitim planlamasında en fazla bilgi ihtiyacı duyduğunuz, araştırmaya konu yapılarak paylaşıldığında kararlarınıza ve uygulamalarınıza ışık tutacağını düşündüğünüz en önemli 3 konu nedir? Birinci soruya dair yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 1'de gösterilmektedir. Tablo 1'den de anlaşılacağı üzere içerik analizi sonucunda toplam 18 tema ortaya çıkmıştır. Katılımcıların en fazla bilgi ihtiyacının bulunduğu ilk beş tema sırasıyla; Fen ve sosyal bilimler liselerine öğretmen atamalarının hangi kriterlere göre yapılacağı, objektif bir öğretmen performans değerlendirme sisteminin inşası, ortaöğretime yerleştirmenin TEOG (Temel Öğretimden Ortaöğretime Geçiş) sınavından alınacak puan türlerine göre yapılması, öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin tespiti ve TEOG sınavının seçiciliğinin nasıl artırılabilceği şeklinde ortaya çıkmıştır.

Tablo 1: Birinci soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Fen ve sosyal bilimler liselerine öğretmen atamalarının hangi kriterlere göre yapılacağı	11
2. Objektif bir öğretmen performans değerlendirme sisteminin inşası	9
3. Ortaöğretime yerleştirmenin TEOG'dan alınacak puan türlerine göre yapılması	8
4. Öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin tespiti	6
5. TEOG sınavının seçiciliğinin nasıl artırılabilceği	6
6. Öğrencilerin ortaokuldan itibaren ilgi ve yeteneklere göre yönlendirilmesi gerektiği	5
7. Okul türlerinin sayısının azaltılmasının eğitim başarısına muhtemel etkileri	5
8. Milli eğitim politikasının uzun vadeli olmasının başarıya etkisi	5
9. İnternet ve sosyal medya bağımlılığının öğrenci üzerindeki etkisi	4
10. Öğretmen yetiştirme politikasının nasıl olması gerektiği	4
11. Son sınıflardan temel liselere öğrenci geçişinin nedenleri	3
12. Öğretmen atama sisteminin nasıl olması gerektiği	3
13. Meslek liselerinin niteliğinin artırılmasına olan ihtiyaç	3
14. Özel liselerde öğrencilere verilen şişirme notların nasıl önlenebileceği	2
15. YGS-LYS sınav kaygılarının eğitim sistemine etkilerinin neler olduğu	2
16. Öğretmenlerin fen liselerini tercih etmeme nedenleri	2
17. 12 yıllık zorunlu eğitimin gerekliliğinin sorgulanması	2
18. Okullardaki sosyal etkinliklerin nasıl artırılabilceği	1
Toplam	81

Tablo 2: İkinci soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Okul-veli-çevre işbirliğinin sağlanamaması	17
2. Yönetici atamalarında liyakat ve ehliyete dikkat edilmemesi	12
3. Okul müdürlerinin eğitim ve öğretime yeterli ölçüde vakit ayıramamaları	10
4. Müfredatın sürekli değişmesi	8
5. Öğretmen açığı	8
6. Öğretmenlerin alan bilgisi eksikliği	7
7. Uzun vadeli bir eğitim politikasının olmaması	7
8. Öğretmen atama/seçme sistemin yetersizliği	6
9. Öğretmen yetiştirme sisteminin yetersizliği	6
10. Sınav odaklı eğitim sistemi	6
11. Eğitimcilerin tatmin ve motivasyonlarının düşük olması	6
12. Öğrencilerin internet ve cep telefonu bağımlılığı	4
13. Öğretmenlik mesleğinin itibarını kaybetmesi	4
14. Merkezi sınavların seçici olmaması	4
15. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilememesi	4
16. Disiplinsiz eğitim ortamı	3
17. Öğrenci devamsızlıkları	3
18. Haftalık ders saatlerinin fazla olması	2
19. Eğitimcilerin özlük haklarının yetersiz olması	2
20. Okul yöneticiliği süresinin kısa olması	2
21. Yönetici/öğretmenlerin yetkilerinin az olması	2
22. 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi	2
23. Okulların eşit şartlarda olmaması	2
24. Siyasi baskılar	2
25. Hizmet içi eğitimlerin etkin olmaması	2
26. Sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin az olması	1
Toplam	132

Katılımcılara yöneltilen ikinci soru ise şu şekildedir: Bir bütün olarak eğitim sistemine bakıldığında (yönetim, içerik, planlama, öğretmenler, öğrenciler, çevre, vb.), Türkiye'deki eğitim başarısını aşağı çeken ana faktörler nelerdir? Eğitimin başarısını olumsuz etkilediğini düşündüğünüz en önemli 3 faktörü ve nasıl ele alınması gerektiğine ilişkin görüşlerinizi belirtiniz. İkinci soruya dair yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmaktadır. Tablo 2'deki sonuçlara göre toplam 26 tema ortaya çıkmıştır. Katılımcılara göre; Okul-veli-çevre işbirliğinin sağlanamaması, yönetici atamalarında liyakat ve ehliyete dikkat edilmemesi, okul müdürlerinin eğitim ve öğretime yeterli ölçüde vakit ayıramamaları, müfredatın sürekli değişmesi ve öğretmen açığı eğitim başarısını aşağı çeken ilk beş faktör olarak sıralanmıştır.

Çalışma grubuna sorulan üçüncü soru Bir bütün olarak eğitim sistemine bakıldığında (yönetim, içerik, planlama, öğretmenler, öğrenciler, çevre, vb.), Türkiye'deki eğitim başarısını yukarı iten ana faktörler nelerdir? Eğitimin başarısını olumlu etkilediğini düşündüğünüz en önemli 3 faktörü ve nasıl ele alınması gerektiğine ilişkin görüşlerinizi belirtiniz şeklinde olmuştur. Bahse konu soruya dair yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen toplam 13 tema, Tablo 3'te yer almaktadır. Bu bulgulara göre katılımcılar, eğitim başarısını olumlu yönde etkileyen (yukarı iten) ilk beş faktörü şu şekilde sıralamışlardır: Velilerin daha bilinçli olmaya başlaması, teknolojik alt yapının güçlenmesi, yönetici ve öğretmenlerin özverisi, fiziksel altyapının güçlenmesi ve destekleme ve yetiştirme kursları.

Tablo 3: Üçüncü soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Velilerin daha bilinçli olmaya başlaması	20
2. Teknolojik alt yapının güçlenmesi	14
3. Yönetici ve öğretmenlerin özverisi	13
4. Fiziksel altyapının güçlenmesi	13
5. Destekleme ve yetiştirme kursları	6
6. Eğitim materyallerine ulaşım kolaylığı	6
7. Öğrencilerin motivasyonu	4
8. Sosyo ekonomik gelişmişlik	2
9. Öğretmen açığının giderilmeye başlanması	2
10. Sosyal sportif ve kültürel faaliyetler	2
11. Öğretmenlerin niteliğinin artmaya başlaması	2
12. İçeriğin iyileşmesi	1
13. Fırsat eşitliğinin artması	1
14. Öğrencilere rehberlik yapılması	1
Toplam	87

Dünya ulusları içinde Türkiye'yi üst sıralara taşıyacak bir ulusal eğitim tasarımı, etkinlik ve verimlilik fikri geliştirme ve uygulama görev ve sorumluluğu size verilseydi en önemli önerileriniz, değişiklik fikirleriniz neler olurdu? En önemli üç tanesini aşağıda belirtiniz? sorusu katılımcılara yöneltilen dördüncü soru olmuştur. Dördüncü soruya dair yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular, Tablo 4'te gösterilmektedir. Tablo 4'ten de anlaşılacağı üzere içerik analizi sonucunda toplam 22 tema ortaya çıkmıştır. Katılımcıların değişiklik yapmayı düşündükleri en önemli beş tema sırasıyla; *Öğretmen yetiştirme/seçme/atama sistemini değiştirdim, meslek liselerinin sayısını/niteliğini arttırdım, liyakate ve ehliyete/başarıya önem verdim, haftalık ders saatlerini azaltırdım, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirirdim* şeklinde ortaya çıkmıştır.

Tablo 4: Dördüncü soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Öğretmen yetiştirme/seçme/atama sistemini değiştirdim	21
2. Öğrencileri ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirirdim	19
3. Meslek liselerinin sayısını/niteliğini arttırdım	12
4. Liyakate ve ehliyete/başarıya önem verdim	11
5. Haftalık ders saatlerini azaltırdım	9
6. Uygulamalı eğitime ağırlık verirdim	9
7. Sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere daha fazla yer verirdim	8
8. Milli bir eğitim politikası geliştirdim	7
9. Eğitimcilerin özlük haklarını arttırdım	7
10. 12 yıllık zorunlu eğitimi kaldırırdım	5
11. Lise türlerinin sayısını azaltırdım	5
12. Okul yönetimini eğitim ve idari olmak üzere ikiye ayırırdım	5
13. Sınav odaklı sistemi değiştirdim	5
14. Değerler eğitimine ağırlık verirdim	4
15. Ezberci eğitim sistemini bırakırdım	3
16. Sınavları hakkaniyetli ve doğru yapardım	3
17. Öğretmenlere tam gün mesai yaptırırdım	3
18. Öğrenci yerleştirme sistemini değiştirdim	2
19. Öğretime olduğu kadar eğitime de ağırlık verirdim	2
20. Müfredatı sadeleştirirdim	1
21. Öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirirdim	1
22. Fen ve sosyal liselerin sayısını azaltırdım	1
Toplam	143

Nitel araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen beşinci soru şu şekildedir: Eğitim sistemi bir bütün olarak düşünüldüğünde, orta ya da uzun vadede dünya ile rekabet edebilecek bir nesil yetiştirmek için bugünkü uygulamalardan farklı olarak neler yapılabilir? Bugün yapılmayıp da yapılması gerekenler uygulamalar nelerdir? Bunlar nasıl değiştirilebilir ve bunun

için nasıl bir yol ve yöntem izlenebilir? Beşinci soruya dair yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular, Tablo 5'te gösterilmektedir. Tablo 5'den de anlaşılacağı üzere içerik analizi sonucunda toplam 20 tema ortaya çıkmıştır. Katılımcılara göre, nitelikli bir nesil yetiştirmek için bugünkü uygulamalardan farklı olarak yapılabilecek uygulamalar sırasıyla şunlardır: Sınav odaklı sistemden vazgeçilmeli, öğrenciler uygulayarak öğrenmeli, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmeli, milli ve manevi değerler ön plana çıkarılmalı ve eğitimciler liyakat ve performanslarına göre atanmalıdır.

Tablo 5: Beşinci soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Sınav odaklı sistemden vazgeçilmeli	16
2. Öğrenciler uygulayarak öğrenmeli	13
3. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmeli	12
4. Milli ve manevi değerler ön plana çıkarılmalı	8
5. Eğitimciler liyakat ve performanslarına göre atanmalı	7
6. Sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler artırılmalı	6
7. Milli ve uzun vadeli bir eğitim politikası olmalı	6
8. Eğitime ağırlık verilmeli	6
9. Müfredat ve sistem değişimi çok sık olmamalı	5
10. Haftalık ders saati azaltılmalı	4
11. Sınav sistemi gözden geçirilmeli	3
12. Öğrenciler hayata hazırlanmalı	3
13. Eğitimcilerin başarı ve performanslarının değerlendirilmeli	3
14. Öğretmenlerin sözleşmeli statüye alınmalı	3
15. 12 yıllık zorunlu eğitimden vazgeçilmeli	2
16. Eğitim ve öğretim politize olmamalı	2
17. Eğitim fakültelerinin kalitesi artırılmalı	2
18. Ezberci eğitimden vazgeçilmeli	2
19. Öğretmen liseleri kapatılmamalıydı	2
20. Eğitimciler gereksiz evrak işinden/bürokrasiden kurtarılmalı	1
Toplam	106

Katılımcı gruba yöneltilen altıncı soru şu olmuştur: Gelişmiş dünya ülkeleri ile benzer seviyede nesiller yetiştirmek için öğretmenlerin yeterli yetkinliklere sahip olduğunu düşünüyor musunuz? Öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimleri açısından yapılan faaliyetler (Okul eğitimi, formasyon eğitimi, hizmet içi eğitim vb.) nasıl daha nitelikli hale getirilebilir? Bu konuda önemli gördüğünü üç sorunu ve bunları geliştirmeye dair önerilerinizi aşağıya yazın? Tablo 6'daki sonuçlardan da anlaşılacağı üzere yapılan içerik analizi sonucunda toplam 12 tema elde edilmiştir. Hizmet içi eğitimin/seminerlerin etkinliği artırılmalıdır, öğretmenler daha iyi yetiştirilmelidir, öğretmenler periyodik olarak eğitime tabi tutulmalıdır, öğretmenler periyodik olarak alan bilgisi sınavına tabi tutulmalı ve öğretmenlere yönelik objektif ve adil bir performans sistemi geliştirilmelidir temaları katılımcıların öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimleri için önerilen ilk beş görüştür.

Tablo 6: Altıncı soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Hizmet içi eğitimin/seminerlerin etkinliği artırılmalıdır	21
2. Öğretmenler eğitim fakültelerinde daha iyi yetiştirilmelidir	20
3. Öğretmenler periyodik olarak eğitime tabi tutulmalıdır	18
4. Öğretmenler periyodik olarak alan bilgisi sınavına tabi tutulmalı	10
5. Öğretmenlere yönelik objektif ve adil bir performans sistemi geliştirilmelidir	7
6. Stajyer öğretmenliğin süresi/etkinliği artırılmalıdır	5
7. Öğretmen seçim sistemin gözden geçirilmesi	5
8. Performansı yeterli olmayan öğretmenler kurum değiştirmelidirler	4
9. Öğretmen okulları yeniden açılmalı	4
10. Öğretmenlerin özlük hakları geliştirilmelidir	4
11. Öğretmenlerin motivasyonları düşük	3
12. Başarılı öğretmenler ödüllendirilmelidir	2
Toplam	103

Okullarda verilen eğitimin içeriğine yönelik katılımcılara yöneltilen soru şu şekildedir (7. soru): Size göre okullarda verilen eğitim, içerik olarak iyi bir öğrenci yetiştirmek için yeterli midir? Eksiklikleri nelerdir ve bunlar nasıl düzeltilebilir? Bu konu ile ilgili üç önerinizi aşağıya yazarak açıklayınız. Bu soruya dair yapılan içerik analizi sonucunda toplam 13 tema ortaya çıkmıştır (Tablo 7). Okullarda iyi bir öğrenci yetiştirmek için katılımcılarca önerilen görüşlerden öne çıkan ilk beş tema sırasıyla şunlardır: Milli ve manevi değerler eğitimine ağırlık verilmeli, uygulamalı eğitimlere ağırlık verilmeli, öğretim kadar eğitime de ağırlık verilmeli, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin saati arttırılmalı ve müfredat sadeleştirilmelidir.

Tablo 7: Yedinci soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Milli ve manevi değerler eğitimine ağırlık verilmeli	20
2. Uygulamalı eğitimlere ağırlık verilmeli	14
3. Öğretim kadar eğitime de ağırlık verilmeli	9
4. Sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin saati arttırılmalı	9
5. Müfredat sadeleştirilmelidir	8
6. Sınav ve test mantığından vazgeçilmeli	6
7. Hayata hazırlayıcı bir eğitim olmalı	5
8. Velilerin bilinçlendirilmesi	4
9. Eğitimcilerin donanımlı ve nitelikli olması	4
10. Haftalık ders saati azaltılmalıdır	4
11. Öğretmenlere değer verilmeli	2
12. Çevrenin öğrenci üzerindeki olumsuz etkileri engellenmeli	1
13. Ezberci eğitimden vazgeçilmeli	1
Toplam	87

Bir bütün olarak eğitim yönetimi ele alındığında, yöneticilerin yeterli yetkinliklere sahip olduğunu ve etkin olarak yönetim faaliyetlerini sürdürdüklerini düşünüyor musunuz? Bu konu ile ilgili üç sorunu ve/veya geliştirme önerilerinizi aşağıya yazarak açıklayınız sorusu katılımcılara yöneltilen sekizinci sorudur. Tablo 8'deki bulgulardan da anlaşılacağı üzere bu soruya dair toplam 21 tema ortaya çıkmıştır. Sekizinci soru ile ilgili katılımcılarca önerilen görüşlerden öne çıkan ilk beş tema sırasıyla şu şekildedir: Yönetici seçiminde liyakat ve ehliyet esas olmalı, yöneticilerin yetkileri az, yöneticilerin mali ve idari sorumlulukları çok fazla, yöneticiler hizmet içi eğitimden geçirilmeli ve yöneticilerin özlük hakları iyileştirilmelidir.

Tablo 8: Sekizinci soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Yönetici seçiminde liyakat ve ehliyet esas olmalı	30
2. Yöneticilerin yetkileri az	12
3. Yöneticilerin mali ve idari sorumlulukları çok fazla	10
4. Yöneticiler hizmet içi eğitimden geçirilmeli	10
5. Yöneticilerin özlük hakları iyileştirilmelidir	9
6. Yöneticiliğe yükselme hiyerarşik olmalı (Öğretmen-Mdr.Yrd-Mdr-Ş.Md.)	6
7. Yöneticiler çok sık değişmemeli	5
8. Yöneticiler profesyonel değil	4
9. Eğitim yönetimi ihtisas alanı olmalıdır	3
10. Yöneticilerin iletişim becerileri yetersiz	3
11. Eğitim yönetimi almış kişiler yönetici olmalıdır	4
12. Yöneticilerin performansı objektif olarak ölçülmelidir	3
13. Yöneticilik okullarının kurulması gerekir	3
14. Yöneticiler kendilerini güvende hissetmeliler	2
15. Başarı ve yüksek performans ödüllendirilmelidir	2
16. Otokrat yöneticiler çok fazla	2
17. Yöneticiler genel idare sınıfına alınmalı	2
18. Yetersiz yöneticilerin görev süresi uzatılmamalıdır	2
19. Görevlendirme ile yönetici istihdamına son verilmeli	2
20. Yöneticiler yüksek lisans yapmış olmalı	2
21. Nitelikli öğretmenler etkin kullanılmıyor	1
Toplam	117

Çalışma grubuna sorulan dokuzuncu soru şu şekildedir: Eğitimdeki rehberlik ve motivasyon sisteminin etkin olduğunu ve beklenen faydaları doğurduğunu düşünüyor musunuz? Bu konu ile ilgili üç temel sorunu (veya gelişmeye açık alanları) ve bunları geliştirme önerilerinizi aşağıya yazınız. Dokuzuncu soruya dair yapılan içerik analizi sonucunda toplam 9 tema elde edilmiştir (Tablo 9). Rehberlik ve motivasyon sistemi konusunda; Etkin bir ödüllendirme/motivasyon sistemi kurulmalıdır, rehberlik faaliyetlerinin etkinliği artırılmalıdır, rehber öğretmenleri daha yetkin olmalı, öğrenciler ilgi, yetenek ve yatınlıklarına göre yönlendirilmelidir ve rehberlik servislerinin sayısı/ımkânları yetersiz temaları katılımcılar tarafından bildirilen ilk beş tema olmuştur.

Tablo 9: Dokuzuncu soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Etkin bir ödüllendirme/motivasyon sistemi kurulmalıdır	15
2. Rehberlik faaliyetlerinin etkinliği artırılmalıdır	14
3. Rehber öğretmenleri daha yetkin olmalı	11
4. Öğrenciler ilgi, yetenek ve yatınlıklarına göre yönlendirilmelidir	8
5. Rehberlik servislerinin sayısı/ımkânları yetersiz	8
6. Rehber öğretmenlerin sayısı yetersiz	8
7. Rehber öğretmenleri belirli aralıklar ile hizmet içi eğitime alınmalı	7
8. Rehberlikte bireysel farklılıklar dikkate alınmalı	1
9. Rehberlik ve motivasyon süreçlerinde tüm öğretmenler rol almalı	1
Toplam	73

Eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik katılımcılara şu soru sorulmuştur (10. soru): *Eğitimde ölçme ve değerlendirme sisteminin etkin olduğunu düşünüyor musunuz? Ölçme ve değerlendirme ile ilgili üç temel sorunu (veya gelişmeye açık alanları) ve bunları geliştirme önerilerinizi aşağıya yazınız.* Onuncu soruya dair yapılan eksenel kodlama sonucunda toplam 8 tema ortaya çıkmıştır (Tablo 10). Katılımcıların görüşlerine göre; *Etkin/objektif bir ölçme ve değerlendirme sistemi yok ve özel okullarda öğrenci notları şişiriliyor* temaları ölçme değerlendirme ile ilgili en önemli sorunlar olarak sıralanmıştır. *Merkezi olarak ortak sınavlar yapılmalı, sınavlar klasik de olmalı ve tüm okullarda ayrı bir ölçme ve değerlendirme merkezi kurulmalı* temaları ise katılımcıların bahse konu sorunlara yönelik öne çıkan önerileri olmuştur.

Tablo 10: Onuncu soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
Sorunlar	
1. Etkin/objektif bir ölçme ve değerlendirme sistemi yok	16
2. Özel okullarda öğrenci notları şişiriliyor	8
Öneriler	
3. Merkezi olarak ortak sınavlar yapılmalı	21
4. Sınavlar klasik de olmalı	5
5. Tüm okullarda ayrı bir ölçme ve değerlendirme merkezi kurulmalı	4
6. Okul türlerine göre ölçme değerlendirme yapılmalı	3
7. TEOG sınav sistemi gözden geçirilmeli	3
8. Uygulamalı sınavlar yapılmalı	1
Toplam	61

Nitel araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen son soru şu şekildedir: *Size göre eğitim başarısında belirgin bir sıçrama yapacağına ve imkân sağlandığında geliştirerek uygulanabileceğine inandığınız en önemli 3 vizyoner proje öneriniz ne olabilir?* Son soruya dair yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular, Tablo 11’de gösterilmektedir. Tablo 11’den de anlaşılacağı üzere içerik analizi sonucunda toplam 16 tema ortaya çıkmıştır. Katılımcılar tarafından, eğitim başarısında belirgin bir sıçrama yapacağına inanılan görüşlerden öne çıkan ilk beş tema sırasıyla şunlardır: *Kaliteli eğitimcilerin yetiştirilmesi, proje tabanlı eğitim, meslek liselerinin niteliği artırılmalı, değerleri önceleyen bir eğitim sistemi ve ilgi ve yeteneklere göre yönlendirmenin yapılması.*

Tablo 11: On birinci soruya yönelik içerik analizi sonuçları

Temalar	Sıklık
1. Kaliteli eğitimcilerin yetiştirilmesi	10
2. Proje tabanlı eğitim	9
3. Meslek liselerinin niteliği artırılmalı	8
4. Değerleri önceleyen bir eğitim sistemi	7
5. İlgil ve yeteneklere göre yönlendirmenin yapılması	6
6. Milli bir eğitim sistemi	3
7. Okul çeşitliliğinin azaltılması	3
8. Sınav odaklı sistemin kaldırılması	3
9. Hayata hazırlayıcı eğitim	3
10. Eğimin baskılardan kurtarılması	2
11. Sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere daha fazla zaman ayrılması	2
12. Eğitimcilerin özlük haklarının iyileştirilmesi	2
13. Kitap okumayı özendirici projeler	2
14. Eğitimciye değer verilmesi	2
15. Haftalık ders saatlerinin düşürülmesi	1
16. 12 yıllık zorunlu eğitimin kaldırılması	1
Toplam	64

Nitel analiz sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, bazı temalar farklı sorulara dair verilen cevaplarda da gözlenmiştir. Örneğin, liyakate ve ehliyete önem verilmesi teması; 2, 4, 5 ve 8. sorulara ilişkin yapılan eksenel kodlama analizlerinde de gözlemlenmiştir. Bu kapsamda, gömülü kuram nitel veri analiz sistematğine uygun olarak birbirine benzer tüm temalar birleştirilerek sıklık değerleri yeniden hesaplanmıştır (Bakınız Tablo 12, soldaki ilk iki sütun). Sonrasında ise seçici kodlama aşamasında, ortaya çıkan birbirine benzer bu temalar gruplandırılmış ve her bir grubun oluşturduğu/işaret ettiği üst tema (üst kategori) keşfedilmiştir. Tablo-12’de birleştirilen ve gruplandırılan temalar ve bunların oluşturduğu üst kategori (üst tema) listesi yer almaktadır. Aynı tabloda, temaların toplam sıklık değerleri de verilmiştir. Bu değerler üst kategorilere ve aynı zamanda üst kategorilerin önemine dair ipuçları vermektedir.

Tablo 12: Temaların gruplandırılması ve üst kategorilerin oluşturulması

Temalar	Sıklık	Toplam Sıklık	Üst Kategori
1. Öğrencilerin ortaokuldan itibaren ilgi ve yeteneklere göre yönlendirilmesi	50		
2. Milli ve uzun vadeli bir eğitim politikası olmalı	28		
3. Meslek liselerinin sayısını/niteliğini arttırdım	23		
4. Hizmet içi eğitimin/seminerlerin etkinliği artırılmalıdır	23		
5. Okul-veli-çevre işbirliğinin sağlanamaması	17		
6. Lise türlerinin sayısını azaltırdım	13	192	Milli Eğitimi Politikası ve Genel Eğitimi Sistemi
7. Müfredatın sürekli değişmesi	13		
8. 12 yıllık zorunlu eğitimin gerekliliğinin sorgulanması	12		
9. Eğimin siyasi/sendikal baskılardan kurtarılması	6		
10. Velilerin bilinçlendirilmesi	4		
11. Okulların eşit şartlarda olmaması	2		
12. Çevrenin öğrenci üzerindeki olumsuz etkileri engellenmeli	1		
13. Eğitimci ve yönetici yetiştirme/seçme/atama sisteminin yetersizliği-liyakate önem verilmemesi	42		
14. Öğretmenler için objektif ve adil bir performans değerlendirme sistemi olmalı	19		
15. Öğretmenler periyodik olarak eğitime tabi tutulmalıdır	18	183	Eğitimciler ve Yöneticiler
16. Öğretmenler periyodik olarak alan bilgisi sınavına tabi tutulmalı	17		
17. Eğitimcilerin özlük haklarının iyileştirilmesi	15		
18. Fen ve sosyal bilimler liselerine öğretmen atamalarının hangi kriterlere göre yapılacağı	11		
19. Öğretmenlerin tatmin ve motivasyonlarının düşük olması	9		

20. Öğretmen açığının bulunması	8		
21. Öğretmenlik mesleğinin itibarının artırılması	8		
22. Öğretmen liseleri yeniden açılması	6		
23. Öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin tespiti	6		
24. Stajyer öğretmenliğin süresi/etkinliği artırılması	5		
25. Eğitimcilerin daha nitelikli ve donanımlı olması	4		
26. Performansı yeterli olmayan öğretmenler kurum değiştirmelidirler	4		
27. Başarılı öğretmenler ödüllendirilmelidir	3		
28. Öğretmenlere tam gün mesai yaptırıldım	3		
29. Öğretmenlerin sözleşmeli statüye alınması	3		
30. Öğretmenlerin fen liselerini tercih etmeme nedenleri	2		
31. Değerler eğitime ağırlık verilmeli	39		
32. Uygulamalı eğitimlere ağırlık verilmeli	36		
33. Sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere daha fazla zaman ayrılmalı	27		
34. Haftalık ders saati azaltılmalı	20		
35. Öğretime olduğu kadar eğitime de ağırlık verirdim	17		
36. Hayata hazırlayıcı bir eğitim olmalı	11		
37. Müfredat sadeleştirilmelidir	9	183	Müfredat ve Eğitim İçeriği
38. Proje tabanlı eğitime ağırlık verilmeli	9		
39. Ezberci eğitimden vazgeçilmeli	6		
40. Disiplinsiz eğitim ortamı	3		
41. Öğrenci devamsızlıkları sorunu	3		
42. Kitap okumayı özendirici projeler	2		
43. Öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirdim	1		
44. Sınav ve test odaklı sistemden vazgeçilmeli	33		
45. Özel liselerde öğrencilere verilen şişirme notların nasıl önlenebileceği	10		
46. TEOG sınav sistemi gözden geçirilmeli/seçiciliği nasıl artırılabilir	9		
47. Ortaöğretime yerleştirmenin TEOG'dan alınacak puan türlerine göre yapılması	8	80	Öğrenci Seçme Sınavı ve Yerleştirme Sistemi
48. Sınavları hakkaniyetli ve doğru yapardım	3		
49. Son sınıflardan temel liselere öğrenci geçişinin nedenleri	3		
50. YGS-LYS sınav kaygılarının eğitim sistemine etkilerinin neler olduğu	2		
51. Öğrenci yerleştirme sistemini değiştirdim	2		
52. Etkin bir ödüllendirme/motivasyon sistemi kurulmalıdır	15		
53. Rehberlik faaliyetlerinin etkinliği artırılmalıdır	14		
54. Rehber öğretmenleri daha yetkin olmalı	11		
55. Rehberlik, öğrencileri ilgi, yetenek ve yetkinliklerine göre yönlendirmelidir	8		
56. Rehberlik servislerinin sayısı/imkânları yetersiz	8	77	Rehberlik ve Motivasyon Sistemi
57. Rehber öğretmenlerin sayısı yetersiz	8		
58. Rehber öğretmenleri belirli aralıklar ile hizmet içi eğitime alınmalı	7		
59. İnternet ve sosyal medya bağımlılığının öğrenci üzerindeki etkisi	4		
60. Rehberlikte bireysel farklılıklar dikkate alınmalı	1		
61. Rehberlik ve motivasyon süreçlerinde tüm öğretmenler rol almalı	1		
62. Merkezi olarak ortak sınavlar yapılmalı	21		
63. Etkin/objektif bir ölçme ve değerlendirme yok	16		
64. Sınavlar klasik de olmalı	5		
65. Tüm okullarda ayrı bir ölçme ve değerlendirme merkezleri kurulmalı	4	50	Okullardaki Ölçme ve Değerlendirme Sistemi
66. Okul türlerine göre ölçme değerlendirme yapılmalı	3		
67. Uygulamalı sınavlar yapılmalı	1		

Tablo 12’den de anlaşılacağı üzere benzer temaların birleştirilmesi sonucunda toplam 67 tema elde edilmiştir. Bu temaların gruplandırılması sonucunda ise beş adet üst kategori ortaya çıkmış ve bunlar sırasıyla *Milli Eğitim Politikası ve Genel Eğitim Sistemi, Eğitimciler, Müfredat ve Eğitimin İçeriği, Öğrenci Seçme Sınavı ve Yerleştirme Sistemi, Rehberlik ve Motivasyon Sistemi, Okullardaki Ölçme ve Değerlendirme Sistemi* olarak isimlendirmiştir.

Bahse konu üst kategorilerin toplam sıklık değerleri dikkate alındığında orta öğretimde öncelikli bilgi ihtiyacının olduğu ve araştırmaya konu edilerek araştırmasında fayda olabilecek en öncelikli alanın *Milli Eğitim Politikası ve Genel Eğitim Sistemi* (Toplam sıklık değeri (TSD) = 192) olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda katılımcıların işaret ettiği ilk dört öncelikli konu şu şekildedir: *Öğrencilerin ortaokuldan itibaren ilgi ve yeteneklere göre yönlendirilmesi* (Sıklık değeri (SD)=50), *Milli ve uzun vadeli bir eğitim politikasının olması* (SD=28), *Meslek liselerinin sayısının/niteliğinin artırılması* (SD=23), *Hizmet içi eğitimin/seminerlerin etkinliğinin artırılması* (SD=17). Bu temalara ilişkin katılımcı cevaplarından bazı örnekler şu şekildedir:

“İlk ve ortaokul öğrencilerinin istidatları tespit edilip, orta öğretime mutlaka bu doğrultuda öğrenciler yönlendirilerek yön verilmeli” (K1).

“Eğitimde süreklilik sağlanmalı, hükümet veya bakana göre değil; en az 20 yıl hedeflenmeli” (K7).

“En büyük sıkıntı bence ülkemizde eğitim planlamalarının yanlış yapılmasıdır. Halen bizim ve milli olan ne bir eğitim politikamız ne de bir sistemimiz olmuştur.”K43

“Genel lise ve meslek liselerinin oranları şuanda Türkiye’de % 40 meslek lisesi, % 60 genel liselerde. Bu oran tersine çevrilmeli”. (K11).

“Öğretmenler hizmet içi eğitimler ile güncellenmemektedir. Seminerler ve öğretmen etkinlikleri verimsiz olmaktadır”. (K34).

Eğitimciler üst teması öne çıkan ikinci üst kategori olmuştur (TSD = 183). Bahse konu üst kategori kapsamında öne çıkan temalar ise şunlar olmuştur: *Öğretmen yetiştirme/seçme/atama sisteminin yetersizliği* (SD=42), *Öğretmenlere yönelik objektif ve adil bir performans sisteminin kurulması* (SD=19), *Öğretmenlerin periyodik olarak eğitime tabi tutulması* (SD=18) ve *Öğretmenlerin periyodik olarak alan bilgisi sınavına tabi tutulması* (SD=17). Çalışma grubundaki yer alan katılımcılar tarafından bu üst kategori ile ilgili bazı cevaplar şu şekildedir:

“Lisans eğitiminin yetersizliği en önemli sorunlardan birisidir. Sağlam bir öğretmen yetiştirme programı uygulanmalıdır” (K37).

“Öğretmenler örneğin her beş yılda bir kendi alanlarından sınava tabi tutulmalı, yetersiz kaldığı konularda hizmet içi eğitime tabi tutulmalı” (K35).

“Her öğretmen yaz tatilinde hizmet içi eğitime zorunlu olarak tabi tutulmalı (kendi isteğiyle veya tespit edilen)” (K39).

Müfredat ve Eğitimin İçeriği başlıklı üst kategori de bir önceki üst kategori ile aynı toplam sıklık değerine sahiptir (TSD = 183). *Değerler eğitime ağırlık verilmeli* (SD=39), *Uygulamalı eğitimlere ağırlık verilmeli* (SD=36), *Sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere daha fazla zaman ayrılmalı* (SD=27), *Haftalık ders saati azaltılmalı* (SD=20) konuları müfredat ve eğitimin içeriğine dair katılımcıların işaret ettiği ilk dört öncelikli konu olarak ortaya çıkmıştır. Bu temalara ilişkin katılımcı cevaplarından bazı örnekler şu şekildedir:

“Öğrencilere önce ahlak ve maneviyat ve bununla birlikte dünya ile rekabet edebilecek bilginin kazandırılması lazım. Bizi biz yapan değerlerin kazandırılması gerekir” (K54).

“Öğrenciyi ezbere iten ve sınavlara hazırlanan öğrenciden çok uygulamalı eğitimi daha ön plana alarak uygulayan bir sistemi uygulamaya geçirirdim. Bunun için de sınav kaygısını ortadan kaldırılması gerekir” (K43).

“Çocuklara okullarımızı sevdirmek için zamanlarının çoğunu okullarda geçirtmek gerekir. Bunun için de sadece öğretim değil; çeşitli sosyal aktivitelerin çokça verilmesi gerekir” (K53).

Ortaöğretimin sürekli gündemindeki konulardan birisi olan *Öğrenci Seçme Sınavı ve Yerleştirme Sistemi* (TSD = 80) dördüncü üst kategori olarak öne çıkmıştır. Bu bağlamda katılımcıların işaret ettiği ilk üç öncelikli konu şu şekildedir: *Sınav ve test odaklı sistemden vazgeçilmesi* (SD=33), *Özel okullarda öğrenci notlarının şişirilmesi* (SD=8), *TEOG sınav sisteminin gözden geçirilmesi/seçiciliğinin artırılması* (SD=10). Katılımcı cevaplarından bazı örnekler şunlardır:

“Sınav ve seçme odaklı bir başarı değerlendirme sisteminden vaz geçilmesi gerekir. Uygulamalı ve üretkenliği ortaya çıkaracak bir sistem olmalıdır” (K52).

“Özel okullar ile devlet okulları arasında haksız bir rekabet var. Özel okullarda öğrenci yüksek not alırken (hak etmeden) devlet okulunda öğretmen vicdan ve gerekler arasında sıkışıyor” (K3).

“Özellikle TEOG sınavı (17 bin birinci) ölçme ve değerlendirme olmadığını gösteriyor. Taş çatlasa 1000 birinci yeterli idi” (K57).

TEOG sınavı öğrencinin başarısını gerçek olarak ölçüyor mu? TEOG sınavlarında öğrencilerin sayısal ve sözel alanı tam olarak ölçülememekte, keza sportif ve sanatsal yeteneği olan öğrenciler bu sistemde kaybolmakta” (K43)

Beşinci olarak öne çıkan üst kategori *Rehberlik ve Motivasyon Sistemi*’dir (TSD = 77). *Etkin bir ödüllendirme/motivasyon sistemi kurulmalıdır* (SD=15), *Rehberlik faaliyetlerinin etkinliği artırılmalıdır* (SD=14), *Rehber öğretmenleri daha yetkin olmalıdır* (SD=11) ve *Rehberlik öğrencileri ilgi, yetenek ve yatkınlıklarına göre yönlendirmelidir* (SD=8) temaları bu bağlamda katılımcıların işaret ettiği ilk dört öncelikli konu olarak öne çıkmaktadır. Örneğin katılımcılar bu temalara ilişkin şu cevapları vermişlerdir:

“Okullardaki rehberlik sistemi yeterince oturmamıştır. Rehber öğretmen eksiklikleri ve sınıf rehberlik servislerinin yeterince çalıştırılmaması öğrencilerin başarısını olumsuz etkilemektedir.” (K16)

“Her şey matematik, fizik kimya ve biyolojiden ibaret değil; Öğrencilerin yönlendirilmesi de önemlidir. Rehberlik ilkökuldan başlamalı ve profesyonelce yapılmalıdır” (K7).

Özel okuldaki rehber öğretmenler ile devlet okulundaki rehber öğretmen arasında çok farklılık var. İletişimi, insan sevgisi yüksek olan fedakâr kişiler rehber öğretmeni yapılmalı” (K55).

Son olarak öne çıkan üst kategori *Okullardaki Ölçme ve Değerlendirme Sistemi*’dir (TSD = 58). Bu bağlamda katılımcıların işaret ettiği ilk iki öncelikli konu şu şekildedir: *Merkezi olarak ortak sınavlar yapılmalı* (SD=21), *Etkin/objektif bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulmalı* (SD=16), Bu temalara ilişkin katılımcı cevaplarından bazı örnekler şu şekildedir:

Her dönem bir sınav merkezi sistemle yapılmalı, Böylelikle türdeş okulların ülke genelindeki eğitim başarı karşılaştırması yapılabilir”(K5, Dönem içinde yapılan yazılı sınavlardan birisinin merkezi olarak ortak sınav şeklinde yapılması önerilmektedir)

“Ölçme ve değerlendirme sistemi objektif hale getirilmelidir” (K24).

4.2. Nicel Araştırma Bulguları

78 ifadeden oluşan anketten elde edilen veriler, analiz edilmiş ve öncelikle her bir ifadenin frekanslarına ve ortalamalarına bakılmıştır. Ankette yer alan her bir ifade, ilgili yazından elde edilmiş ve MEB'in yapmış olduğu çalışmalarda ortaya çıkan bir soruna karşılık gelmektedir. Anket sorularında 7'li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Buna göre ortalaması en düşük olan ifade, katılımcılar tarafından en önemli sorun ve araştırma alanı olarak görülmektedir. Bu ölçekte 1 eğitim başarısını etkileyen çok önemli bir sorunu, 7 çok önemsiz bir sorunu ve 4 ise ortalama sorunu yansıtmaktadır.

Tablo 13. Tanımlayıcı istatistikler

	N ¹	Ort ²	SS ³
1 Hükümetlerle birlikte sürekli değişen eğitim politikaları	229	1,78	1,48
2 Akademik başarıya aşırı odaklanması; değerler ve erdem eğitimine ağırlık verilmemesi	231	1,86	1,33
3 Kariyer sistemi ve liyakat esaslı atamalardaki yetersizlikler	232	1,97	1,56
4 Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının az olması	230	1,97	1,43
5 Ülke vizyonuna uygun bir ortaöğretim sisteminin olmaması	229	2,04	1,62
6 Öğrencilerin bilişim ve sosyal medyayı yanlış kullanmaları	231	2,08	1,49
7 Millî ve yerli bir eğitim felsefesi yerine batı kaynaklı felsefenin olması	230	2,10	1,67
8 Öğretmenlerin verimliliklerinin düşük olması	232	2,10	1,49
9 Öğretmenlerin kendilerini geliştirememeleri	232	2,12	1,53
10 Eğitim yönetimi tasarımında ulusal eğitim politikasının olmaması	231	2,13	1,50
11 Öğretmenlerin motivasyon ve bağlılıklarının düşük olması	231	2,16	1,46
12 Mesleki yönlendirmede ilgi ve yeteneklerinin dikkate alınmaması	229	2,21	3,73
13 Öğrencilerin meslek seçimi konusunda doğru yönlendirilememesi	231	2,24	1,35
14 Yöneticilerin yetki ve sorumluluk denkliliğinin olmaması	231	2,24	1,53
15 YÖK ile MEB arasındaki koordinasyonsuzluk	232	2,27	1,60
16 Cep telefonunun yanlış kullanılması	230	2,30	1,75
17 Ortaöğretim kurumlarındaki mali yetersizlikler	231	2,30	1,61
18 Öğretmen adaylarının pratik bilgilerinin düşük olması	231	2,33	1,57
19 Eğitim-öğretim süreçleri ve ölçme-değerlendirme arasındaki uyumsuzluk	232	2,34	1,50
20 MEB'de kurumsal yapısı sorunu	231	2,34	1,80
21 Bakanlık ile öğretmen yetiştiren kurumlar arasındaki kopukluk	232	2,34	1,50
22 Okullar için Bakanlık bütçesinin yetersiz olması	232	2,34	1,69
23 Siyasi ve sendikal grupların atamalarda etkili olma sorunu	231	2,40	1,75
24 Eğitim içerik, yöntem, sistem ve aktörlerinin arzulan davranış ve becerileri geliştirmedeki yetersizlikleri	230	2,42	1,56
25 Ülkemizde ideolojik yaklaşımların eğitim başarısına etkileri	232	2,44	1,76
26 Uygulayıcıların eğitim felsefelerinden yeterince haberdar olmaması	230	2,46	1,53
27 Öğretmenlerin özlük hakları sorunu	230	2,46	1,72
28 Öğretmenlerin statü ve mesleki kıdem sorunu	231	2,47	1,53
29 Eğitimin tek-tipleştirici olması	231	2,48	1,73
30 Millî eğitimin yerelleşememe sorunu	229	2,49	1,60
31 Kapsamlı ve yönlendirici bir master planın olmaması	230	2,49	1,61
32 Görevde yükselme yönetmeliğinin yetersiz olması	231	2,51	1,66
33 Aşırı merkeziyetçi yönetim anlayışı	230	2,51	1,70
34 Okullarda yapılan rehberlik çalışmalarının etkin olmayışı	231	2,52	1,57
35 Öğretmenlerin pedagojik yetersizliği	232	2,56	1,57
36 Üstün yetenekli öğrencilere ilişkin politikaların yetersizliği	229	2,57	1,61
37 Öğrencilerdeki kötü alışkanlıklar	229	2,61	1,64
38 Velilerin eğitim-öğretime katılmaması sorunu	232	2,61	1,52
39 Taşra teşkilâtındaki eğitim yöneticilerin yeterliklerinin düşük olması	230	2,63	1,64
40 Etkin bir iç kontrol sisteminin hayata geçirilememesi	231	2,65	1,52

41	Ortaöğretimdeki eğitimin amaç ve hedeflerinin belirsiz olması	230	2,66	1,54
42	Ortaöğretim öncesi verilen eğitimin yetersizliği	229	2,67	1,56
43	Meslek lisesi mezunlarının istihdam durumu sorunu	230	2,69	1,64
44	Merkez ve taşra teşkilâtındaki yöneticiliklerin yeterliklerinin düşük olması	232	2,70	1,58
45	Öğretmenlerin mesleki bilgi yetersizliği sorunu	230	2,73	3,23
46	Okullardaki güvenlik, sağlık ve hijyen koşullarının yetersizliği	232	2,76	1,76
47	Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin düşük olması	230	2,77	1,58
48	Öğrenci merkezli eğitim tekniklerinin azlığı	230	2,79	1,59
49	Öğretmenlerin genel kültür yetersizliği	232	2,81	1,58
50	Öğrenci başarısızlığı	228	2,82	1,70
51	Eğitim programlarındaki içerik sorunu	231	2,82	1,64
52	Okullarda disiplinli bir ortamının olmayışı	230	2,86	1,77
53	Eğitim yöntemlerindeki eksiklikler	230	2,88	1,54
54	Eğitime erişimde bölgesel farklılıklar	230	2,89	1,67
55	Sosyal, kültürel, bilimsel ve sportif etkinliklerin yetersizliği	229	2,90	1,69
56	Projeye dayalı eğitim sisteminin yetersizliği	231	2,91	1,68
57	Hizmet içi eğitimin yeterli ve etkin olmaması	230	2,93	1,60
58	Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere yönelik sorunlar	227	2,94	1,67
59	Aday öğretmenlere yönelik düzenlenen kursların yetersizliği	231	2,96	1,72
60	Laboratuvarlardan yeterli ölçüde yararlanılmaması	232	2,97	1,82
61	Öğrenci yeterlilik düzeylerinin OECD ortalamalarının altında olması	228	2,99	1,56
62	Yabancı dil eğitiminin yetersizliği	231	3,01	1,82
63	Öğretmenlerin kararlara katılmaması	232	3,03	1,70
64	Okul-aile işbirliğinin etkin olmaması	232	3,10	1,82
65	Öğrenci devamsızlığı sorunu	229	3,10	1,78
66	Ortaöğretimde fırsat eşitsizliği sorunu	228	3,14	1,94
67	Disiplin cezalarının yetersizliği	230	3,15	1,93
68	Okul türü kontenjanlarının öğrenci talepleri ile uyumsuzluğu	230	3,16	1,71
69	Okullardaki destekleme kurslarının niteliği sorunu	231	3,16	1,84
70	Okullardaki teknolojik imkânların amaca uygun kullanılmaması	232	3,25	1,77
71	Okullardaki araç, gereç ve donanım yetersizliği	232	3,28	1,93
72	Sınıf mevcutlarının kalabalık olması	228	3,28	1,97
73	Derslik başına düşen öğrenci sayısında bölgesel farklılıklar	230	3,30	1,82
74	Hizmet içi eğitiminin etkinliğinin ölçülememesi	230	3,31	1,64
75	Meslek yüksekokullarına sınavsız geçişin niteliği düşürmesi	226	3,48	1,95
76	Okullardaki teknolojik imkânların yetersizliği	231	3,64	1,94
77	Müfettiş mekanizmasının etkin olmayışı	231	3,74	1,93
78	Okullardaki akran baskısı sorunu	228	4,06	1,75

Not: 1. Her bir ifade için dikkate alınan anket sayısı, 2. Bu ifadelerin ortalama skorla, 3. Standart Sapma

Tablo 13'te verilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde en düşük ortalamanın 1,78 ile "*değişen hükümetlerle birlikte eğitim politikalarının sürekli değişmesi*" ifadesine ait olduğu ve bu sorunun katılımcılar tarafından en önemli araştırma alanı olarak görüldüğü ortaya konulmuştur. Burada yer verilmeyen frekans tablosuna bakıldığında 157 katılımcının eğitim başarısında bunun çok önemli bir sorun olarak gördüğü (1 verilerek) anlaşılmıştır. Bunu takiben sadece *akademik başarıya odaklanılması* buna karşın *erdem ve değerler eğitimine önem verilmemesi* 1,86 ortalama ile ikinci sırada yer almaktadır. *Kariyer sistemi ve liyakate dayalı atamalardaki yetersizlikler* ile *öğrencilerin okuma alışkanlığının az olması* sorunları ise 1,97 ortalama ile 3 ve 4. sırayı paylaşmaktadır. En yüksek ortalamanın 4,05 ile akran baskısı sorunu olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde 4 ve üzerinde ortalamaya sahip olan sadece 1 ifade bulunmaktadır ve bu durum katılımcıların, ankette yer verilen tüm sorunların belirli derecede eğitim başarısını olumsuz yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.

Anketteki yer alan sorunlardan ortak ana alanların oluşturulması için, ortak özelliklere sahip olan ifadeler aynı başlık altına alınarak sorun kümeleri, başka bir ifadeyle eğitim sorunlarının alt başlıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda alt sorun başlıkları olarak 1) Eğitim felsefesi ve politikasına yönelik sorunlar, 2) Öğrencilere ilişkin

sorunlar, 3) Öğrencilerin yönlendirilmesine (rehberlik) yönelik sorunlar, 4) Öğretmenlere yönelik sorunlar, 5) Kurumsal sistem ve işleyiş ile ilgili sorunlar, 6) Eğitim sistem ve süreçleriyle ilgili sorunlar ve 7) Fiziksel ve mali sorunlar tespit edilmiştir. Bu alt boyutları oluşturan ifadelerin ortalaması alınarak, Tablo 14'te görüldüğü üzere her bir alt boyutun ortalaması hesaplanmıştır.

Tablo 14. Eğitim sorunlarının alt boyutları

Boyutlar	N ¹	Ort ²	SS ³
Eğitim Felsefesi ve Politikası	219	2,28	1,01
Kurumsal Sistem ve İşleyiş	225	2,47	1,08
Öğretmenler	227	2,54	1,14
Rehberlik	222	2,77	1,12
Eğitim Sistem ve Süreçleri	226	2,80	1,07
Öğrenciler	221	2,82	1,03
Fiziki ve Mali Eksiklikler	229	3,00	1,28

Not: 1. Her bir ifade için dikkate alınan anket sayısı, 2. Bu ifadelerin ortalama skorları, 3. Standart Sapma

Tablo 14 incelendiğinde, genel olarak tüm alt boyutların ortalamalarının 4'ün altında olduğu, yani tüm alt boyutlarla ilgili çözülmesi gereken önemli sorunlar olduğu görülmektedir. Bu tabloya göre, *hükümetlerle birlikte sürekli değişen eğitim politikaları, ülke vizyonuna uygun bir ortaöğretim sisteminin olmaması, eğitim program ve tasarımlarına ilham verecek milli ve yerli bir felsefe yerine batı temelli bir eğitim felsefesinin olması, eğitim programlarının tasarımında referans alınabilecek netleştirilmiş bir eğitim politikasının olmaması gibi ifadeler içeren "Eğitim Felsefesi ve Politikası"* ile ilgili alanların en önemli sorun alanları olduğu ve bu alanların temel araştırmalara konu yapılması gerektiği sonucu çıkmaktadır. *Kariyer ve liyakate dayalı atama ve görevde yükselme sisteminin yetersizliği, YÖK ile MEB arasındaki koordinasyonsuzluk, milli eğitimin yerelleşmemesi, aşırı merkezîyetçi yapı ve bu yapının yeniden elden geçirilmesine duyulan ihtiyaç* gibi ifadeler içeren kurumsal sistem ve işleyiş alt boyutu ise en önemli ikinci sorun alanı olarak değerlendirilmiştir. Diğer yandan *mali ve fiziksel yetersizlikler* ise önemli olmakla birlikte (ortalaması 3 ve bu da hala önemli bir sorun olduğunu göstermektedir) diğerleri arasında son sırada yer almaktadır.

Nitel ve nicel analiz sonucunda elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, sonuçların büyük ölçüde birbirleriyle tutarlı olduğu görülmektedir. Örneğin; nitel araştırmada öne çıkan ve araştırılması gereken sorun alanı "milli eğitim felsefesi, stratejisi ve politikası" alanıdır. Benzer şekilde nicel çalışmada da bu konu öne çıkmıştır. Nicel çalışmada eğitim politikalarının sürekli değişmesi, tutarlı bir eğitim politikasının olmaması ve ülkenin vizyonuna uygun ortaöğretim sisteminin olmaması gibi sorunlar, nitel çalışmayla tutarlı bir şekilde öne çıktığı görülmüştür. Hatta "hükümetlerle birlikte sürekli değişen eğitim politikaları" sorunu nicel çalışmada en çok üzerinde durulan sorun olarak öne çıkmıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan nitel araştırma sonucunda Tablo-12'deki belirtilen üst kategoriler dikkate alınarak MEB OGM'ye yönelik olarak orta öğretimde öncelikli bilgi ihtiyacının olduğu ve araştırmalara konu edilmesi gereken temel alanlar saptanmıştır. Bunlar Tablo 15'te sunulmuştur. Her bir ana alan için nitel araştırma verilerinden hareket edilerek alt araştırma soruları saptanmıştır.

Tablo 15: Ortaöğretime yönelik öncelikli araştırma alanları

Ana Araştırma Alanı	Alt Araştırma Soruları
1. Gelişmiş dünya ülkeleri ile rekabet edebilecek üstün vasıflı nesiller yetiştirmek için nasıl bir eğitici yetiştirme, seçme, değerlendirme, eğitim, istihdam ve ödüllendirme sistemi olmalıdır?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bir ortaöğretim öğretmeninde bulunması gereken yetkinlikler neler olmalıdır? 2. Üstün yetenekli öğretmen yetiştirebilmek için öğretmen yetiştirme sistemi nasıl olmalıdır? 3. MEB'in ihtiyaç duyduğu kaliteli öğretmenleri seçebilmek için bilimsel, hakkaniyetli ve objektif bir öğretmen seçme ve atama sistemi nasıl olmalıdır? 4. Mevcut stajyer öğretmenlik uygulamasını daha etkin hale nasıl getirilebilir? 5. Öğretmenlerin başarı ve performanslarını değerlendirmek için objektif bir performans değerlendirme sistemi nasıl olmalıdır? 6. Liyakat ve ehliyete dayalı bir eğitim yöneticisi seçme ve değerlendirme sistemi nasıl inşa edilebilir? 7. Öğretmenlerin alan bilgisine yönelik yeterliliklerinin periyodik olarak merkezi bir sınav ile ölçülmesinin eğitim başarısına etkisi neler olabilir? 8. Öğretmenlerin toplum nezdindeki itibarları ve mesleki motivasyonları nasıl artırılabilir? 9. Öğretmenlerin alan yeterliliklerini sürekli geliştirmek için etkin bir hizmet içi eğitim sistemi nasıl olmalıdır? 10. Hâlihazırda etkin ifa edil(e)meyen yaz dönemi öğretmen seminerlerinin etkinliği nasıl artırılabilir? 11. Fen ve sosyal bilimler liselerine öğretmen atamaları hangi kriterlere göre yapılmalıdır? 12. Öğretmen açığının giderilmesi için neler yapılmalıdır? 13. Öğretmen liselerinin yeniden açılması eğitim sistemine olumlu katkı yapar mı? 14. Öğretmenlerin fen liselerini tercih etmeme nedenleri nelerdir? 15. Kadrolu ve garantili öğretmenlik istihdam biçimi yerine sözleşmeli öğretmen istihdam biçimi eğitim başarısını nasıl etkiler? 16. Mesleki yeterlik ve performansları düşük olan öğretmenlerin diğer kamu kurumlarında memur olarak istihdam edilmesi eğitim sistemini nasıl etkiler?
2. Ülkemizi 2053 vizyonuna taşıyabilecek milli eğitim felsefesi, stratejisi ve politikası nasıl olmalıdır?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Milli ve uzun vadeli bir eğitim politikasının temel felsefesi nasıl olmalıdır? 2. Milli eğitimin uzun vadeli vizyoner hedefleri neler olmalıdır? 3. Millî eğitimin uzun vadeli temel stratejik amacı ne olmalıdır? 4. Millî eğitimin temel stratejik amaç doğrultusunda her bir temel faaliyet alanı (öğretmen ve yönetici yetiştirme, rehberlik ve motivasyon, akademik başarı, fırsat eşitliği vb.) için stratejik amaç ve hedefleri neler olmalıdır? 5. Müfredat ve eğitim sistemlerinin, bakana, iktidara, bürokrata göre sık sık değişmemesi; sürekli ve sürdürülebilir olması için neler yapılmalıdır? 6. Öğrencileri ortaokuldan itibaren ilgi, yetenek ve yatkınlıklarına göre yönlendirmek için nasıl bir yönlendirme ve yerleştirme sistemi kurulmalıdır? 7. Ara eleman ihtiyacını karşılamak ve öğrencileri yatkınlıklarına göre uygun mesleklere yönlendirmek için meslek liselerinin nitelik ve nicelikleri nasıl artırılabilir? 8. MEB bünyesinde icra edilen hizmet içi eğitimlerin etkinliğini arttırmak için hizmet içi eğitim stratejisi nasıl olmalıdır? 9. Eğitim başarısı için tüm paydaşların katılımcı olması gerekir kabulünden hareketle, okul-aile-çevre işbirliği nasıl daha etkin ve verimli hale getirilebilir? 10. Lise türlerinin azaltılması milli eğitim politikasına olumlu etki yapar mı? 11. 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi, eğitim ve yetiştirme ihtiyaçlarımız bakımından yararlı bir uygulama mıdır? 12. Eğitim sisteminin siyasal ve sendikal baskılardan arındırılması amacıyla hangi tedbirler alınmalıdır? 13. Okullar arasındaki eşitsizliklerin giderilmesi için neler yapılabilir? 14. Çevrenin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerinin minimize edilmesi için hangi uygulamalar hayata geçirilmelidir?
3. Dünya ülkeleri arasında ülkemizi üst sıralara	<ol style="list-style-type: none"> 1. Değerler eğitimi öğrencilerde kalıcı davranış değişikliği yarayacak şekilde nasıl ve hangi içerikte verilmelidir?

taşıyacak bir eğitim sisteminin içeriği ve yönetimi nasıl olmalıdır?	<ol style="list-style-type: none"> 2. Ezbere dayanan eğitim yerine, uygulamalı, proje tabanlı, deneye dayalı, hayata hazırlayıcı bir eğitim sistemi için nasıl bir içerik oluşturulmalıdır? 3. Haftalık ders saatleri azaltılarak, eğitim programlarında sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere daha fazla yer verilmesi eğitimin başarısını nasıl etkiler? 4. Öğretime olduğu kadar eğitime de yeterli ölçüde odaklanmak için neler yapılabilir? 5. Daha sade bir eğitim müfredatı nasıl oluşturulabilir? 6. Eğitim ortamının disiplini arttırmak için hangi tedbirlere başvurulmalıdır? 7. Öğrenciyi kitap okumaya teşvik etmek kapsamında hangi uygulamalar hayata geçirilebilir?
4. Eğitim sistemimizdeki rehberlik ve motivasyon sisteminin etkinliği nasıl artırılabilir?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ortaöğretimde başarıyı ödüllendiren bir ödül sistemi nasıl olmalıdır? 2. Rehberlik faaliyetlerinin etkinliğini arttırmak için mevcut sistemde ne gibi değişiklikler yapılmalıdır? 3. Rehberlik öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini arttırmak için neler yapılmalıdır? 4. Rehberlik öğretmenlerinin öğrencileri ilgi, yetenek ve yatkınlıklarına göre yönlendirebilmesi için nasıl bir sistem inşasına ihtiyaç bulunmaktadır? 5. Rehber öğretmenleri belirli aralıklar ile hizmet içi eğitime alınması rehberlik faaliyetlerinin başarısını nasıl etkiler? 6. Öğrenci devamsızlıkları nasıl azaltılabilir? 7. İnternet ve sosyal medya bağımlılığının öğrenci üzerindeki olumsuz etkisi nasıl azaltılabilir?
5. Doğru öğrencileri doğru okullara yerleştirebilmek için öğrenci seçme sınavı ve yerleştirme sistemi nasıl artırılabilir?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sınav ve test odaklı sistem nasıl bir öğrenci seçme ve yerleştirme sistemi olmalıdır? 2. TEOG sınav sisteminin seçiciliği nasıl artırılabilir? 3. Ortaöğretime yerleştirmenin TEOG'dan alınacak puan türlerine (YGS-LYS'deki gibi) göre yapılması daha uygun bir seçim yöntemi olabilir mi? 4. Yerleştirme sınavları daha objektif ve hakkaniyetli olarak nasıl yapılabilir? 5. Son sınıflardan temel liselere öğrenci geçişinin nedenleri nelerdir? 6. Özel okullarda verilen şişirme notların önüne nasıl geçilebilir?
6. Okullardaki ölçme ve değerlendirme sistemi daha etkin hale nasıl getirilebilir?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Okullarda belirli sayıdaki yazılı sınavların merkezi olarak yapılması ölçme ve değerlendirmenin nesnellliğini nasıl etkiler? 2. Daha etkin ve objektif bir ölçme değerlendirme sistemi için neler yapılabilir? 3. Tüm okullarda ayrı bir ölçme ve değerlendirme merkezleri kurulması, ölçme ve değerlendirmenin etkinliğini ne ölçüde artırır? 4. Merkezi olarak yapılacak bir ölçme ve değerlendirmede sınavların okul türlerine göre tasarlanması ve değerlendirilmesi daha geçerli sonuçlar doğurur mu?

Tablo 15'te de görüldüğü üzere nitel çalışma sonuçlarına göre, milli eğitimin başarısını arttırmak için çözülmesi gereken ve bunun için de araştırılması gereken en temel sorun alanı “*eğitici yetiştirme, seçme, değerlendirme, eğitim, istihdam ve ödüllendirme sistemi*” konusudur. Benzer sonuçlar nicel araştırma sonuçlarında da gözükmektedir. Nicel araştırmada iyi bir kariyer sistemi ve liyakate dayalı görevde yükselme konularındaki yetersizlikler en önemli çözüm bulunması gereken sorunlardan birisi olarak ortaya çıkmıştır. Diğer yandan eğitimcilerin verimliliklerinin düşük olması ve kendilerini geliştirememeye gibi problemler de araştırılarak çözülmesi gereken temel problem alanları olarak öne çıkmıştır.

Çalışma sonuçlarının ulusal ve uluslararası alan yazını ile örtüştüğü görülmüştür. Bu çalışmada en öncelikli sorun alanı olarak öne çıkan eğitimcilerin yetkinlikleri, eğitim ve istihdamı sorunu hem ulusal hem de uluslararası eğitim yazınında üzerinde durulan konulardan birisi olduğu gözlenmiştir. Örneğin, öğretmen yetiştirilmesinde sorunların yaşandığını vurgulayan Sykes, Bird ve Kennedy (2010), eğitim sırasında öğretmenlerin mesleki yetkinliklerinin geliştirilmesi ve mentör gözetiminde pratik yapmaları gerektiğini önermiştir. Montt (2011), 50 ülkeyi kıyaslayarak yaptığı çalışmasında okul öğretmenlerinin nitelikli olması ile okuldaki öğrencilerin eğitim süreçlerinin takip edilmesinin eğitim başarısını önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Börkan ve Bakış (2016) Türkiye'deki orta öğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, öğretmen kalitesinin homojen bir şekilde yüksek olduğu okullarda eğitim başarısının da daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Alan yazınındaki bazı çalışmalara göre, özellikle gelişmekte olan ülkelerde eğitim başarısı, okulun sağladığı kaynaklar, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ve fiziki yeterlilikler gibi okul ile ilgili faktörlere daha çok bağlıdır (Buchmann, 2002; Fuller ve Clarke, 1994). Eğitici başına düşen öğrenci sayısının akademik başarıyı önemli ölçüde etkilediği ileri sürülmüştür. Örneğin, Engin ve Demir (2009) çalışmalarında okul ile ilgili faktörler arasında öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en önemli başarı göstergesi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum PISA 2015 sonuçlarında da göze çarpmaktadır. PISA sonuçlarına göre Türkiye’de eğitici başına düşen öğrenci sayısı 15.2 iken OECD ortalaması 13,1’dir ve bu durum Türkiye’nin eğitim başarısını olumsuz yönde etkilemektedir (PISA 2015 Ulusal Rapor).

Bu araştırmanın nitel kısmında öne çıkan ve araştırılması gereken bir diğer sorun alanı “milli eğitim felsefesi, stratejisi ve politikası” alanıdır. Benzer şekilde nicel çalışmada da bu konu öne çıkmıştır. Nicel çalışmada öne çıkan eğitim politikalarının sürekli değişmesi, tutarlı bir eğitim politikasının olmaması ve ülkenin vizyonuna uygun ortaöğretim sisteminin olmaması gibi sorunların nitel çalışmayla tutarlı olduğu görülmüştür. Hatta “hükümetlerle birlikte sürekli değişen eğitim politikaları” sorunu nicel çalışmada en çok üzerinde durulan sorun olarak öne çıkmıştır.

Aslında, yazındaki ilgili çalışmalardan da görüleceği üzere, milli eğitimin temel sorunlarının önemli bir kısmı, milli eğitim strateji ve politikadaki veya bunların uygulanmasındaki yetersizliklerden kaynaklandığı ya da onlarla bir şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. Örneğin, okul yöneticilerinin yetiştirilmesi ile ilgili sorunların çözümüne odaklanan Balyer ve Gündüz (2011), netleştirilmiş etkin strateji ve politikaların belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerini inceleyen çalışmalarda, ülkelerin eğitimdeki her bir alan için belirlenmiş uzun vadeli strateji ve politikaların olduğu ve bunlar doğrultusunda faaliyette buldukları görülmüştür (Çobanoğlu ve Kasapoğlu, 2010; Özyılmaz, 2013).

Diğer yandan strateji ve politikaların bölgesel farklılıkları en aza indirgeyecek şekilde tasarlanması önem taşımaktadır. Börkan ve Bakış (2016) eğitim başarısının tüm ülkedeki okullarda sunulan eğitim hizmetlerinde homojen bir şekilde nitelik artışının sağlanması gerektiğini öne sürmektedirler. Ancak özellikle öğrencilere sunulan eğitim olanakları açısından bakıldığında Türkiye’de bölgeler, iller ve ilçeler arasında önemli ölçüde farklılıklar bulunmaktadır (Çıngı, Kadılar ve Koçberber, 2008; Koçberber ve Kazancık, 2010).

Eğitimde sistematik ve tutarlı bir politika, başarının önemli faktörlerinden birisidir. Ancak uygulama, politika, program, yol ve yöntem, teknik ve teknolojilerden daha karmaşık ve zor bir çabadır. Uygulamaların başarısı büyük ölçüde yöneticilerin, uygulayıcıların ve diğer paydaşların desteğine, çabasına ve becerisine bağlıdır (Hill ve Hupe, 2002; Honig, 2006; Odden, 1999). Politikalar netleştirilmediklerinde ve farklı okulların farklı yapılarını dikkate almadıklarında, uygulama sorunu ortaya çıkmakta, net olmayan ya da uygulama kısmında sorunlu olan politikalar uygulamacılar tarafından yeniden şekillendirilmekte ve farklı şekillerde uygulanmaktadır (Young ve Lewis, 2015). Bu doğrultuda, milli eğitimin her bir temel faaliyet alanına yönelik istikrarlı, milli strateji ve politikalarının oluşturulması, çağdaş nesiller yetiştirmesi beklenen Milli Eğitimin üzerinde durması gereken ana konulardan biri olduğu ifade edilebilir.

Nitel çalışmada “eğitim sistemi, müfredatı ve yönetimi” konusu ile “rehberlik ve motivasyon” konuları araştırılması gereken diğer sorun alanları olarak ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde nicel çalışmada da bu konu öne çıkmıştır. Nicel çalışmada değerler eğitimine yeterince yer verilmemesi, okuma alışkanlığının öğrencilere kazandırılmaması, eğitim yönetimindeki sorunlar ve verilen eğitimle ölçme ve değerlendirme arasındaki uyumsuzluk gibi sorunlar üzerinde durulmuştur.

PISA direktörü Andreas Schleicher, verdiği bir röportajda, Türkiye'nin eğitim sistemi ile ilgili değerlendirmelerde bulunmuş ve ezbercilik gibi yaklaşımlar içeren eğitim ve öğretim sisteminin çağın gerisinde kaldığını ifade etmiştir (Koçak, 2017). Uluslararası yazın incelendiğinde ezberleme gibi ödünleyici yaklaşımların (compensatory approaches) yüksek eğitim başarısı ile ilişkisi bulunmadığı, bunun yerine düşünme farkındalığı gibi üst-bilişsel stratejilerle (metacognitive strategies) verilen eğitimlerin yüksek başarıyı getirdiği ileri sürülmüştür (Callan, Marchant, Finch ve German, 2016). Montt (2011), 50 ülkeyi kıyaslayarak yaptığı çalışmada öğrencilerin eğitim süreçlerini takip eden, okuldaki öğrencilerin sınıf dağılımlarını iyi yapan ve iyi öğretmenlere sahip okulların ve eğitim sistemlerinin diğerlerine göre daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde okuldaki öğrencilerin takibinin yapıldığı sistemlerin okullardaki başarı dengesizliğini modere ettiği ifade edilmiştir (Börkan ve Bakış, 2016). Buna ek olarak yazında, devamsızlık sorunu da eğitimin başarısını engelleyen sorunlar arasında sıralanmaktadır (Börkan ve Bakış, 2016; Engin-Demir, 2009).

Demirtaş, (1988) çalışmasında temel eğitimin temel sorunları kapsamında; eğitimin makro ve mikro düzeyde planlamasını ve yönetilmesini, eğitim programlarının yetersizliği, farklı öğretim ilke ve yöntemlerinin kullanılmasındaki yetersizlikler, eğitim hizmetleri ve bunları destekleyecek mali kaynaklar ile öğretmenlerin yetiştirilmesini sıralamıştır. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ile Demirtaş'ın bulgularının önemli ölçüde benzerlik göstermesi de ayrıca dikkat çeken konulardan birisidir.

Nitel çalışmada öğrenci seçme sınavı ve yerleştirme sistemi bir sorun alanı olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye'deki alan ile ilgili yapılan çalışmalarda da merkezi yerleştirme sistemlerinin katsayı sistemi, ağırlıklı ortaöğretim başarı puanı, fen ve matematik alanlarının diğer alanlara göre daha fazla etkili olması, merkezi sınav sisteminin uygulanması ve bu sistemin etkililiği ile ilgili sorunlardan söz edilmektedir (Günay ve Gür, 2009; Köse, 1999; Can, 2017).

OECD tarafından finanse edilen ve her üç yılda bir yapılan PISA araştırması öğrencilerin modern toplumda yerlerini alabilmeleri için gereken temel bilgi ve becerilere ne derecede sahip olduklarını ölçmektedir. PISA araştırmaları Türkiye'nin eğitim sonuçlarının istenen düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır. 2015 yılında yapılan PISA araştırma sonuçlarına göre Türkiye, Fen okuryazarlığı alanında 72 ülke arasında 54. sırada ve önceki rapora göre (2012 raporunda 65 ülke arasında 43. sırada) gerilemiş durumdadır. Benzer şekilde okuma becerileri ve matematik okuryazarlığı alanlarında da 50. sıradadır. Bundan daha da önemlisi, fen bilimleri alanında Türkiye'deki öğrencilerin sadece %0,3'ü beşinci yeterlilik düzeyindedir (Dünya ortalaması %5,3 ve OECD ülkeleri ortalaması %7,8 düzeyindedir). Benzer şekilde okuma becerileri konusunda Türkiye'deki öğrencilerin % 0,06'sı (OECD ortalaması %8,3) beşinci yeterlilik düzeyde iken bu oran matematik okuryazarlığında %2,01 (OECD ortalaması %10,7) düzeyindedir (PISA 2015 Ulusal Raporu). Bu sonuçlara göre, Türkiye'deki eğitim sisteminin mevcut haliyle yüksek bilgi ve beceriler ile çağın gerektirdiği donanıma sahip nesiller yetiştirmede yetersiz kaldığını göstermektedir. Bu nedenle eğitim sisteminin, Türkiye'nin uzun vadede ihtiyaç duyacağı donanımlı, bilgili ve yetenekli insan kaynağı yetiştirecek şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Etkili bir eğitim sistemi için öncelikle sorun alanlarında araştırmalara dayalı verilerin toplanmasına, kalıcı ve uygun eğitim strateji ve politikaların belirlenmesine ve eğitim içerik ve yöntemlerinin çağdaş nesilleri ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve yetkinliklerle donatacak şekilde belirlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu sonuçlar direk olarak hangi alanda sorun olduğunu vurgulamamakla birlikte, mevcut sistemin etkin olarak çalışmadığına ve sorunlu olduğuna dair bir fikir vermektedir.

4.1. Çalışmanın Kısıtları ve Öneriler

Bu çalışmanın çalışma grubunu, MEB'e bağlı ortaöğretim okullarının yöneticileri oluşturmaktadır. Dolayısıyla çalışma ortaöğretim okul yöneticilerinin görüşlerini yansıtmaktadır. Ancak nitelikli bir eğitimin önündeki sorunları daha net olarak tespit etmek için

öğretmenler, aile, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve alan uzmanları gibi diğer paydaşların da görüşlerinin alınması faydalı olacaktır. Dolayısıyla bu çalışmada, sadece okul yöneticilerinin bakış açısının yansıtılmış olması ve katılımcıların rastlantısal seçilmemiş olması araştırmanın kısıtları arasındadır.

Bu kısıtlara rağmen bu araştırmanın hem araştırmacılar hem de politika yapıcılar için bazı önemli önerileri de bulunmaktadır. İlk olarak, araştırma sonucunda, orta öğretimde öncelikli bilgi ihtiyacının olduğu ve araştırmalara konu edilerek araştırmasında fayda olabilecek temel alanlar belirlenmiştir (Tablo 15). Politika yapıcılar için bu bulguların önemli olduğu düşünülmektedir. Ortaöğretim ile ilgili yapılacak yapısal çalışmalarda Tablo 15'te sunulan alanlar ve araştırma konuları öncelikli olarak ele alınabilir. Kurum bünyesinde yürütülecek bilimsel ve eylem araştırmalarında (action research) Tablo 15'te belirtilen araştırma soruları müstakil araştırma konusu şeklinde ele alınarak çalışılabilir.

İkinci olarak, Eğitim sistemi bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu doğrultuda benzer çalışmaların ilköğretim düzeyinde yapılmasının ve bu sayede ilköğretimdeki temel sorun alanlarının ortaya konulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin görüşlerini yansıtmaktadır. Şüphesiz bunlar değerli olmakla birlikte tek başına ele alınması yeterli olmayabilir. Bu doğrultuda öğretmenleri, eğitim ile ilgili olan sivil toplum kuruluşlarını, eğitim profesyonellerini, alan ile ilgili çalışan akademisyenleri ve öğrencileri kapsayacak şekilde farklı gruplar üzerinde benzer çalışmaların yapılması ve böylece ilgili olabilecek tüm tarafların görüşlerinin literatüre kazandırılması önemli görülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Allworth, Alacacı, C., and Erbaş, A. K. (2010). Unpacking the inequality among Turkish schools: Findings from PISA 2006. *International Journal of Educational Development*, 30, 182–192.
- Baker, D. P., Goesling, B., and Letendre, G. K. (2002). Socioeconomic status, school quality, and national economic development: A cross-national analysis of the “Heyneman Loxley Effect” on Mathematics and Science achievement. *Comparative Education Review*, 46, 291–312.
- Baldwin, R. G. (1990). Faculty career stages and implications for professional development. In J. Schuster and D. Wheeler (Eds.), *Enhancing faculty careers* (pp. 20–40). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Balyer, A., ve Gündüz, Y. (2011). Değişik ülkelerde okul müdürlerinin yetiştirilmesi: Türk eğitim sistemi için bir model önerisi, *Kurumsal Eğitimbilim*, 4(2), 182-197.
- Beycioğlu, K. ve Dönmez, B. (2009). Rethinking educational supervision, *İnönü University Journal of The Faculty of Education*, 10 (2), 71-93.
- Börkan, B., and Bakış, O. (2016). Determinants of academic achievement of middle scholars in Turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16, 2193–2217.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods* (3.Baskı). New York: Oxford University Press
- Buchmann, C. (2002). Measuring family background in international studies of education: Conceptual issues and methodological challenges. In A. C. Porter and A. Gamoran (Eds.), *Methodological advances in cross-national surveys of educational achievement* (pp. 150–197). Washington, DC: National Academy Press.
- Callan, G. L., Marchant, G. J., Finch, W. H., ve German, R. L. (2016). Metacognition, strategies, achievement, and demographics: Relationships across countries. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16, 1485–1502.
- Can, E. (2017). Öğrenci görüşlerine göre merkezi sınavların etkilerinin belirlenmesi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(58), 108-122.
- Carvalho, M., Gamboa, L. F., and Waltenberg, F. D. (2012). *Equality of educational opportunity employing PISA data: Taking both achievement and access into account*. Working Paper Series, Retrieved from: <http://www.ecineq.org/milano/WP/ECINEQ2012-277.pdf>
- Coleman, J. S., Campbell, E. Q., Hobson, C. J., McPartland, F., Mood, A. M., Weinfeld, F. D., and York. R. L. (1966). *Equality of educational opportunity*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Boston: Pearson.
- Çalışkan, Ş., Karabacak, M., ve Meçik, O. (2013). Türkiye’de eğitim – ekonomik büyüme ilişkisi: 1923-2011, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(21), 29-48.
- Çıngı, H., Kadılar, C. ve Koçberber, G. (2008). Türkiye genelinde ilk ve ortaöğretim olanaklarının incelenmesi ve belirlenen aksaklıklara çözüm önerilerinin getirilmesi. (TUBİTAK Proje Raporu. Proje No. 106K077). Ankara: Sosyal ve Beşeri Bilimler.
- Çobanoğlu, R., ve Kasapoğlu, K. (2010). PISA’da Fin başarısının nedenleri ve nasılları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 121-131.
- David, F. R. (2010). *Strategic Management: Concepts*, 13. Edition, Pearson
- De Janasz, S., and Sullivan, S. E. (2004). Multiple mentoring in academe: Developing the professorial network. *Journal of Vocational Behavior*, 64, 263–283.
- Demirtaş, A. (1988). Temel eğitimin temel sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 51-63.
- Diñçer, M. A., and Uysal, G. (2010). 30 The determinants of student achievement in Turkey. *International Journal of Educational Development*, 30, 592–598.
- Erdoğan, S. ve Yıldırım, D. Ç. (2009). Türkiye’de eğitim – iktisadi büyüme ilişkisi üzerine ekonometrik bir inceleme, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 4, 11-22
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözüm önerileri, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 66-80.
- Glaser, B. G. (2010). The future of grounded theory. *The Grounded Theory Review*, 9, 1-14.
- Glaser, B. G. and Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory*. Chicago: Aldine.
- Günçer, B. and Köse, M. R. (1993). Effects of family and school on Turkish students’ academic performance. *Education and Society*, 10, 105–118.
- Günay, D. ve Gür, B. S. (2009, Nisan). Dünyada üniversiteye giriş sistemleri ve ÖSS. Türkiye’nin 2023 Vizyonunda Üniversiteye Giriş Sistemi Kongresinde sunulan bildiri, Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Gür, B. S., ve Çelik, Z. (2009). *Türkiye’de milli eğitim sistemi: yapısal sorunlar ve çözüm önerileri*, SETA Rapor, No.1.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, felsefe-yöntem-analiz (4. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ferreira, F. H. G., and Gignoux, J. (2010). *Inequality of opportunity for education: The case of Turkey*. (Working Paper Number: 4). State Planning Organization of the Republic of Turkey and World Bank. Retrieved from: <http://siteresources.worldbank.org/INTTURKEY/147254-1268836253913/22597335/InequalityOfOpportunityInEducation.pdf>
- Fuller, B., and Clarke, P. (1994). Raising school effects while ignoring culture? Local conditions, and the influence of classroom tools, rules, and pedagogy. *Review of Educational Research*, 64, 119–157.
- Hanushek, E. A. (2013). Economic Growth in Developing Countries: The Role of Human Capital. *Economics of Education Review*, 37, 204-212.
- Hanushek, E. A., and Woessmann, L. (2007). *The Role of Education Quality for Economic Growth*, World Bank Policy Research Working Paper, No: 4122.
- Hill, M. J., and Hupe, P. L. (2002). *Implementing public policy: governance in theory and practice*. London: Sage.
- Honig, M. I. (2006). Complexity and policy implementation: Challenges and opportunities for the field. In M. I. Honig (Ed), *New Directions in Education Policy Implementation: Confronting Complexity* (pp. 1-24). State University of New York Press, Albany.
- Horibe, F. (1999). *Managing knowledge workers: New skills and attitudes to unlock the intellectual capital in your organization*. Etobicoke, ON, Canada: John Wiley & Sons Canada Limited.
- İpçioğlu, İ. ve Taşer, A. (2009). İşletme bölümlerinde verilen eğitimin girişimci aday öğrenciler üzerindeki etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 13-25
- Koçak, N., (2017). “PISA Direktörü Andreas Schleicher: Öğrettikleriniz artık gereksiz”, (Çevrim-içi: <https://www.haberturk.com/pisa-direktoru-andreas-schleicher-ogrettikleriniz-artik-gereksiz-1711035>)

- Koçberber, G. ve Kazancık, L.B., (2010). İlköğretim olanaklarındaki farklılıkların incelenmesinde yeni bir yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 165-176.
- Köse, M.R. (1999). Üniversiteye giriş ve liselerimiz, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 51-60.
- Kösterelioğlu, İ. ve Bayar, A. (2014). Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin güncel bir değerlendirme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 25(1), 177-187.
- MEB (2015). MEB 2015–2019 Stratejik Planı ,(Çevrim-içi: <http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-bakanligi-2015-2019-stratejik-plani-yayinlanmistir/icerik/181>)
- MEB (2004). MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın Eğitim Araştırmalarında MEB-Üniversite İş Birliği Araştırması.
- Memduhoğlu, A. B. (2012). Öğretmen, yönetici, denetmen ve öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye'de eğitim denetimi sorunsalı, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 135-156.
- Memon, G. R. (2007). Education in Pakistan: The key issues, problems and the new challenges. *Journal of Management and Social Sciences*, 3, 47-55.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2013). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook* (3. Baskı). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Montt, G. (2011). Cross-national differences in educational achievement inequality. *Sociology of Education*, 84(1), 49–68.
- MEB OGM (2016). MEB OGM'nin Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu, (Çevrim-içi: https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/07054012_rapor1.pdf)
- Öztürk, İ. (2001). The role of education in economic development: A theoretical perspective, *Journal of Rural Development and Administration*, 33, 39-47.
- Özyılmaz, Ö. (2013). *Türk milli eğitim sisteminin Sorunları ve çözüm arayışları*. Ankara: Pegem Akademi.
- PISA 2015 Ulusal Raporu: http://odsgm.meb.gov.tr/test/analizler/docs/PISA/PISA2015_Ulusal_Rapor.pdf Bulunma Tarihi: 17.02.2018.
- Powell, W. W., and Snellman, K. (2004). The knowledge economy. *Annual Review of Sociology*, 30, 199–220.
- Ranis, G., Stewart, F., and Ramirez, A. (2000). Economic growth and human capital, *World Development*, 28, 197-219.
- Sarıbaş, S., ve Babadağ, G. (2015). Temel eğitimin temel sorunları. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 3, 18-34.
- Saviotti, P.P., Pyka, A. and Jun, B. (2016). Education, structural change and economic development. *Structural Change and Economic Dynamics*, 38, 55-68.
- Simmons, O. E. (2010). Is that a real theory or did you just make it up? Teaching classic grounded theory. *The Grounded Theory Review*, 9, 15-38.
- Sykes, G., Bird, T. and Kennedy, M. M. (2010). Teacher education: Its problems and some prospects. *Journal of Teacher Education*, 61, 464-476.
- Şimşek, M., ve Kadılar, C. (2010). Türkiye'de beşeri sermaye, ihracat ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin nedensellik analizi, *C.C. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11, 115-140.
- Turhan, M. (1954). *Maarifimizin ana davaları ve bazı hal çareleri*. İstanbul Yayınevi Matbaası, İstanbul.
- Yılmaz, K., ve Altınkurt, Y. (2011). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8, 942-956.
- Young, T., and Lewis, W.D. (2015). Educational policy implementation revisited. *Educational Policy*, 29, 3-17.

Extended Abstract

Solving problems that hinder the educational success, the analyzing of current internal and external situation in order to develop effective strategy and policy, and the need to identify the problem areas with systematic research in national education is becoming progressively important. Both national and international literature on education revealed that it is very difficult for developing countries to continue their development in the long term without increasing the quality of school and education

(Hanushek, 2013). Saviotti, Pyka and Jun (2016) found that education not only increases economic development but also a balance between income inequality and economic growth. Accordingly, as the education level of different social segments increases, so does their income, and thus, inequality in income distribution decreases as income is distributed to different social segments (Montt, 2011).

The research conducted on the Turkish education system's problems showed that structural problems, educational issues for the philosophy, physical problems, the qualifications of teachers, teachers' personal rights, measurement and appraisal problems, education management problems, financial problems and student qualifications are leading problem areas (Beycioğlu and Dönmez, 2009; Gedikoğlu, 2005; Gür and Çelik, 2009; Kösterelioğlu and Bayar, 2014; Memduhoğlu, 2012; Özyılmaz, 2013; Saribaş and Babadağ, 2015; Yılmaz and Altinkurt, 2011). In order to develop effective strategies and policies in national education and to solve the problems that constitute an obstacle to the success of education, it is necessary to analyze the current internal and external situation, to identify the problem areas accurately, to develop effective strategies that focus on the solution of these problems and to implement these strategies effectively. To fill this gap, the purpose of the present study, therefore, is to determine the fundamental problematic areas that need to be solved and areas of inquiry regarding secondary education to develop and implement an effective education system in the Turkish secondary education by using mixed research method.

The qualitative part of the research has been carried out with grounded theory method (Glaser ve Strauss, 1967) using a sample of 57 principals, and the quantitative part with survey research method using a sample of 238 principals. Before collecting the data of the study, the principals in the study group were informed by the researcher about the purpose and importance of the study. In the first stage, data were collected for qualitative research. Interview or open-ended questions and questionnaire techniques are generally used as the main data collection technique in embedded theory research (Simmons, 2010). In this study, open - ended questionnaire technique was used. A total of 11 questions were asked within the scope of qualitative research. In the second stage of the data collection process, a questionnaire prepared for quantitative research was distributed to the participants in the hall. In the questionnaire, demographic questions which were formed in order to obtain a participant profile with a closed-ended scale consisting of 78 items were included. The items in this scale adapted from previous studies as well as the Secondary Education Monitoring and Evaluation Report-2016, Turkey.

According to the results of the qualitative study, the main problem area that needs to be solved in order to increase the success of national education and to be investigated for this is “educator training, selection, evaluation, training, employment and reward system”. Similar results are seen in quantitative research results. In quantitative research, a good career system and inadequacy of merit-based promotion have emerged as one of the most important problems to be found. On the other hand, problems such as low productivity of trainers and inability to improve themselves have emerged as the main problem areas that need to be solved. In sum, it was found that teachers' qualifications and motivation of teachers, philosophy and strategy of national education, content and method of education, counselling and motivation, selection and placement system and measurement and evaluation systems are the fundamental problematic issues that need to be solved and investigated.

The present study has some important recommendations for both researchers and policy makers. Firstly, as a result of the research, the main areas where there is a need for prior knowledge in secondary education are identified. We believe that these findings are important for policy makers. Second, the education system should be considered as a whole. In this respect, it is thought that it would be beneficial to conduct similar studies at primary level and thus to reveal the main problem areas in primary education. In addition, the results of this study reflect the views of administrators in secondary education institutions. Of course, these are valuable, but may not be enough to handle them alone. In this direction, it is important to carry out similar studies on different groups including teachers, non-governmental organizations related to education, education professionals, academicians and students working in the field and thus to bring the opinions of all interested parties into the literature.